

การชำระเงินตามสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศ (Finance of International Sales)

ศุภชัย มโนมัยอุดม *

วิธีการชำระเงินตามสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศถือว่าเป็นสาระสำคัญของสัญญาซึ่งคู่สัญญาจะต้องตกลงกันก่อน ส่วนจะเลือกใช้วิธีใดนั้นมีปัจจัยประกอบในการพิจารณา ๔ ประการ คือ เวลา วิธีการ สถานที่ และสกุลของเงินตรา วิธีที่คู่สัญญามักจะตกลงทำมี ๔ วิธี คือ

๑. การชำระเงินสดล่วงหน้า (Advance Payment)
๒. การเปิดบัญชี (Open Account)
๓. การใช้ตั๋วแลกเงิน (Bill of Exchange)
๔. การเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิต (Letter of Credit)

๑. การชำระเงินสดล่วงหน้า (Advance Payment)

วิธีนี้ผู้ซื้อสินค้าจะชำระเงินพร้อมกับการส่งสินค้า เป็นการชำระเงินล่วงหน้า ผู้ซื้อจึงเป็นฝ่ายเสียเปรียบ เพราะต้องชำระเงินไปก่อนที่จะได้รับสินค้า นอกจากนี้ผู้ซื้อยังต้องเสี่ยงต่อการที่ผู้ขายเมื่อได้รับเงินแล้วอาจไม่ส่งสินค้าให้ตามจำนวน คุณภาพ และภายในเวลาที่ตกลงกัน ส่วนผู้ขายเป็นฝ่ายได้เปรียบเพราะจะได้รับเงินก่อน ผู้ซื้อจึงมักจะยอมใช้วิธีนี้เฉพาะในขณะที่สินค้าหายาก และเป็นที่ต้องการกันทั่วไป

๒. การเปิดบัญชี (Open Account)

วิธีนี้ตรงกันข้ามกับวิธีแรก โดยผู้ขายจะส่งสินค้าให้ผู้ซื้อก่อน และลงบัญชีค่าสินค้าในบัญชีเงินเชื่อ (Open Account) ส่วนผู้ซื้อจะชำระเงินให้ผู้ขายตามระยะเวลาที่ตกลงกันเช่น ๑ เดือน ๓ เดือน หรือนานกว่านั้น วิธีนี้ผู้ซื้อเป็นฝ่ายได้เปรียบเพราะได้รับสินค้ามาขายก่อนแล้วจึงชำระเงินทีหลัง ส่วนผู้ขายเป็นฝ่ายเสียเปรียบเพราะต้องส่งสินค้าก่อนและไม่มีหลักประกันการชำระเงินจากผู้ซื้อผู้ขายมักจะยอมใช้วิธีนี้แก่ผู้ซื้อที่มีเครดิตดี หรือเมื่อไม่สามารถขายสินค้าให้แก่ผู้อื่นได้ หรือใช้สำหรับการขายสินค้าโดยวิธีฝากขาย (Consignment) ผู้ซื้ออาจชำระเงินให้ผู้ขายโดยส่งเช็คไปให้ผู้ขาย โอนเข้าบัญชีผู้ขายหรือโดยเช็คตราพท์จากธนาคารแล้วส่งให้ผู้ขาย

* อดีตผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลาง
ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอุทธรณ์ อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ เลขานุการสำนักงานป้องกัน
และปราบปรามการทุจริตภาครัฐ ปัจจุบันเป็นผู้พิพากษาอาวุโสในศาลอุทธรณ์ภาค 1

๓. การใช้ตั๋วแลกเงิน (Bill of Exchange)

วิธีนี้เมื่อผู้ขายจัดส่งสินค้าลงเรือให้ลูกค้าแล้ว ก็จะจัดทำตั๋วแลกเงินส่งไปให้ผู้ซื้อชำระเงินหรือรับรองการใช้เงิน วิธีนี้ให้ประโยชน์แก่ทั้งฝ่ายผู้ซื้อและผู้ขาย โดยผู้ขายสามารถนำตั๋วแลกเงินซึ่งรับรองการใช้เงินแล้วไปขาย หรือใช้เป็นหลักประกันในการกู้เงินจากธนาคารได้ ส่วนผู้ซื้อได้รับประโยชน์จากระยะเวลาการชำระเงินเพราะไม่ต้องชำระเงินแก่ผู้ขายทันที ยกเว้นตั๋วแลกเงินชนิดตั้งจ่ายเมื่อเห็น (payable at sight)

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๕๐๘ ให้คำจำกัดความตั๋วแลกเงินไว้ดังนี้ "อันว่าตั๋วแลกเงิน คือ หนังสือตราสารซึ่งบุคคลหนึ่ง เรียกว่า ผู้ตั้งจ่าย ตั้งบุคคลอื่นอีกคนหนึ่ง เรียกว่า ผู้จ่าย ให้ใช้เงินจำนวนหนึ่งแก่บุคคลหนึ่ง หรือให้ใช้ตามคำสั่งของบุคคลคนหนึ่งซึ่ง เรียกว่า ผู้รับเงิน"

ในการซื้อขาย ผู้ตั้งจ่ายก็คือผู้ที่จะให้มีการชำระเงินซึ่งได้แก่ผู้ขายหรือผู้ส่งออก ผู้จ่ายคือผู้ที่ต้องชำระเงินซึ่งได้แก่ผู้ซื้อหรือผู้นำเข้า ส่วนผู้รับเงินได้แก่ ผู้ตั้งจ่ายหรือตัวแทนผู้ตั้งจ่าย กรณีที่ให้ธนาคารเป็นผู้เรียกเก็บก็คือธนาคาร

ตั๋วแลกเงินมีทั้งประเภทที่ไม่ต้องมีเอกสารประกอบ (Clean Bill) และประเภทที่ต้องมีเอกสารประกอบ (Documentary Bill) สำหรับตั๋วแลกเงินที่นิยมใช้ในการซื้อขายสินค้าระหว่างประเทศ ได้แก่ ตั๋วแลกเงินที่มีเอกสารประกอบ วิธีนี้เมื่อผู้ขายจัดส่งสินค้าลงเรือแล้ว ผู้ขายก็จะออกตั๋วแลกเงิน พร้อมมอบเอกสารการขนส่งสินค้า (shipping documents) ให้แก่ธนาคารตัวแทนในประเทศของผู้ขายเพื่อส่งให้ธนาคารตัวแทนในประเทศผู้ซื้อ และสั่งให้ธนาคารตัวแทนในประเทศผู้ซื้อยื่นตั๋วแลกเงินให้แก่ผู้ซื้อ หรือผู้ขายอาจสั่งให้แก่ตัวแทนของผู้ขายซึ่งอยู่ในประเทศผู้ซื้อยื่นให้แก่ผู้ซื้อโดยตรง กรณีที่ให้ธนาคารเป็นตัวแทน ผู้ซื้อเมื่อได้รับตั๋วแลกเงินแล้วก็ต้องชำระเงินแก่ธนาคารตัวแทนทันทีหากตั๋วแลกเงินเป็นชนิดตั้งจ่ายเมื่อได้เห็น (Document Against Payment) หรือรับรองตั๋วแลกเงินนั้น (Document against acceptance) ในกรณีที่ตั๋วแลกเงินเป็นชนิดที่มีกำหนดเวลา ส่วนธนาคารก็จะมอบเอกสารการขนส่งสินค้าต่างๆ ให้แก่ผู้ซื้อเพื่อผู้ซื้อจะได้นำไปเป็นหลักฐานในการออกสินค้าต่อไป

การเรียกเก็บเงินวิธีนี้ธนาคารจะทำหน้าที่ในฐานะตัวแทน เพื่อให้ได้มาซึ่งการรับรองหรือจ่ายเงินตามตัวเท่านั้น ธนาคารไม่มีความผูกพันใดๆ ด้วย ในการเรียกเก็บเงินนี้ธนาคารและผู้ที่เกี่ยวข้องมักจะตกลงปฏิบัติตามกฎข้อบังคับสำหรับการเรียกเก็บเงิน (Uniform Rules for Collections) ซึ่งร่างโดยหอการค้านานาชาติ ฉบับแก้ไขใหม่ปี ๑๙๕๕ มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๑๙๕๖ (๒๕๓๙) เป็นต้นไป

เอกสารและหลักฐานในการซื้อขายสินค้าซึ่งจะต้องแนบมาพร้อมกับตั๋วแลกเงิน ได้แก่ บัญชีสินค้า (Invoice) ใบตราส่ง (Bill of Lading) กรมธรรม์ประกันภัย (Insurance Policy) นอกจากนั้น

ในบางกรณีอาจต้องมีใบสำคัญแสดงแหล่งกำเนิดสินค้า (Certificate of Origin) ใบสำคัญแสดงการตรวจสินค้า (Certificate of Inspection) ใบกำกับที่กงสุลรับรอง (Consular Invoice) และอื่นๆ ตามแต่จะตกลงกัน

๔. การเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิต (Letter of Credit)

UCP 600³ ข้อ 2 ให้คำจำกัดความของเครดิตไว้ดังนี้

เครดิต (Credit) หมายถึงการดำเนินการใด ๆ (arrangement) ไม่ว่าจะเรียก หรือบรรยายไว้ อย่างไร ซึ่งเพิกถอนไม่ได้ และก่อให้เกิดภาระผูกพันซึ่งเพิกถอนไม่ได้ของธนาคารผู้เปิด (Issuing Bank) ในอันที่จะทำการชำระเงิน (Honors) เมื่อมีการยื่นเอกสารที่ถูกต้องตรงตามที่กำหนด และเงื่อนไข (a complying presentation) ในเครดิต

การชำระเงิน (Honors) หมายถึง

(a) ชำระเงินเมื่อได้เห็นเอกสาร หากเครดิตเป็นชนิดชำระเงินทันทีที่เห็น (sight payment)

(b) รับจะชำระเงินในเวลาที่กำหนด และชำระเงินเมื่อถึงกำหนดเวลานั้น หากเครดิตเป็นชนิดชำระเงินแบบมีกำหนดเวลา (deferred payment)

(c) รับรองตัวแลกเงิน (draft) ซึ่งผู้รับประโยชน์เป็นผู้ออกและชำระเงินเมื่อถึงกำหนด หากเครดิตเป็นชนิดกำหนดให้มีการรับรอง (acceptance)

การยื่นเอกสารตามที่กำหนด (Complying presentation) หมายถึง การยื่นเอกสารตามข้อตกลงและเงื่อนไขในเครดิตโดยยึดข้อกำหนดของ UCP และหลักปฏิบัติตามมาตรฐานสากลของธนาคาร

ข้อ 3 ให้ความหมายของเครดิตว่า เครดิตเป็นประเภทที่เพิกถอนไม่ได้ (irrevocable) ถึงแม้จะไม่ได้มีการระบุไว้ให้มีผลเช่นนั้นก็ตาม

กล่าวโดยสรุปเลตเตอร์ออฟเครดิตก็คือข้อตกลงซึ่งธนาคารรับดำเนินการตามคำสั่งของผู้ขอเปิดในอันที่จะจ่ายเงินให้ผู้รับประโยชน์หรือตามคำสั่งของผู้รับประโยชน์ เมื่อได้มีการยื่นเอกสารถูกต้องตรงตามข้อตกลงและเงื่อนไขได้ระบุไว้

ขั้นตอนในการชำระเงินโดยเลตเตอร์ออฟเครดิตมีดังต่อไปนี้

๑) ผู้ขายซึ่งอยู่ประเทศหนึ่งและผู้ซื้ออยู่อีกประเทศหนึ่ง ได้ทำความตกลงกันไว้ในสัญญาซื้อขายว่า การชำระเงินตามสัญญาซื้อขายให้กระทำโดยการเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิต

๒) ผู้ซื้อซึ่งอยู่ประเทศหนึ่งก็จะติดต่อขอให้ธนาคารในประเทศของตน เรียกว่า ธนาคารผู้เปิดเครดิต (Issuing Bank) ให้เปิดเลตเตอร์ออฟเครดิตให้แก่ผู้ขายซึ่งอยู่อีกประเทศหนึ่ง โดยมีข้อกำหนดและเงื่อนไขตามที่ได้ตกลงกันไว้กับผู้ขาย

³ Uniform Customs and Practice for Documentary Credits No. 600 คู่มืออธิบายหน้า 22

๓) ธนาคารในประเทศผู้ซื้อ (Issuing Bank) ก็จะแจ้งการเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิตพร้อมระบุกำหนดและเงื่อนไขต่างๆ ไปยังธนาคารตัวแทน³ (Nominated Bank) ซึ่งอยู่ในประเทศของผู้ขาย และขอให้ธนาคารดังกล่าวชำระเงิน (effect such payment) หรือรับรอง (accept) และจ่ายเงิน (pay) ตามตั๋วแลกเงินที่ผู้ขายส่งจ่าย หรือรับซื้อ (negotiate) เมื่อผู้ขายได้ส่งมอบเอกสารการขนส่งสินค้าตรงตามข้อกำหนดและเงื่อนไขในเครดิต

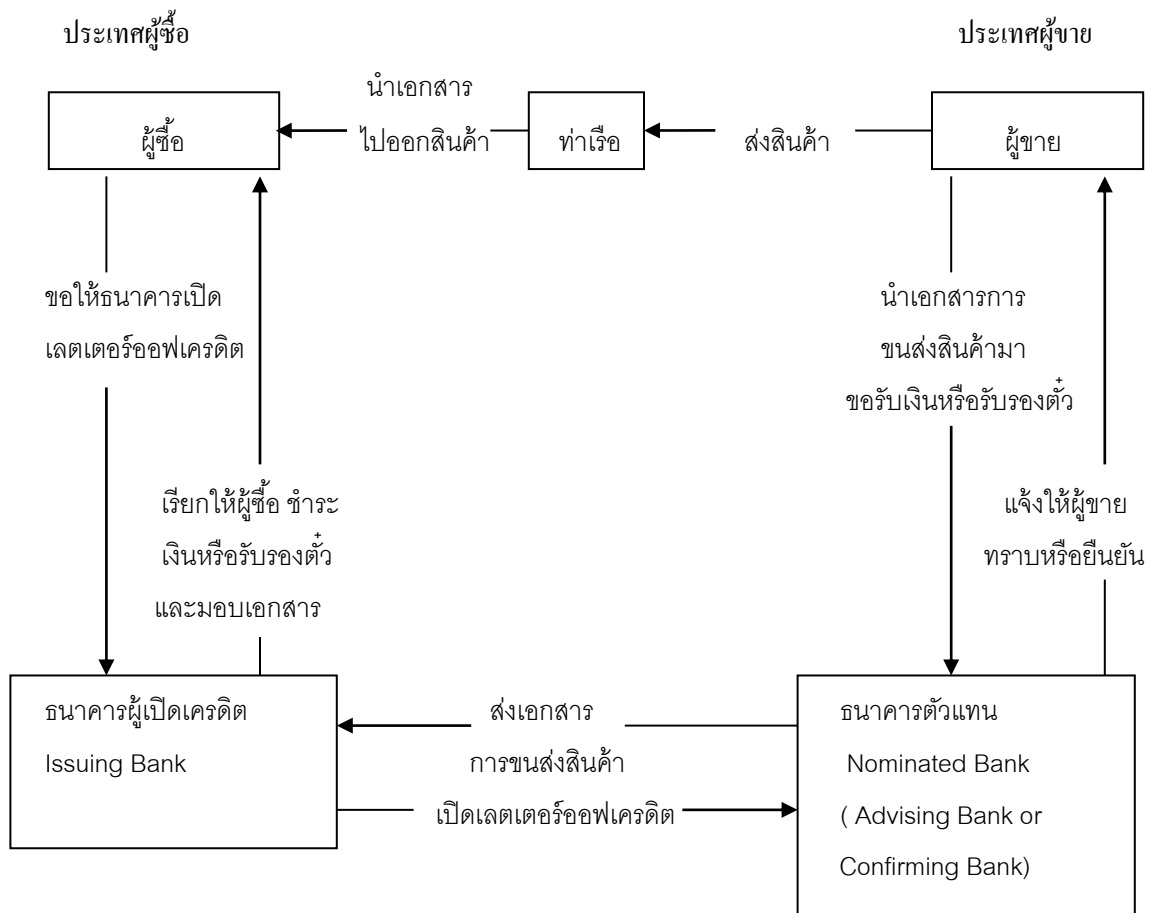
๔) ธนาคารตัวแทนในประเทศผู้ขาย (Nominated Bank) ก็อาจจะเพียงแต่แจ้งให้ผู้ขายทราบถึงการเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิต (advice) เท่านั้น โดยธนาคารตัวแทนไม่ผูกพันเกี่ยวกับเครดิตนั้น หรือธนาคารตัวแทนจะยืนยัน (Confirm) เลตเตอร์ออฟเครดิตนั้น ซึ่งเท่ากับว่าธนาคารตัวแทนยอมเข้าผูกพันโดยรับรองแก่ผู้ขายว่าจะชำระเงินให้แก่ผู้ขายเมื่อผู้ขายส่งมอบเอกสารตามข้อกำหนดและเงื่อนไขในเลตเตอร์ออฟเครดิตครบถ้วนแล้ว

๕) ผู้ขายจัดส่งสินค้า และทำตั๋วแลกเงิน⁴ ขึ้นพร้อมทั้งแนบเอกสารการส่งสินค้า (Shipping Documents) เช่น ใบตราส่ง บัญชีสินค้า กรมธรรม์ประกันภัยและเอกสารอื่นๆ ตามที่ตกลงกันไว้ไปยื่นต่อธนาคารตัวแทนเพื่อขอรับชำระเงินหรือให้รับรองตัวธนาคารตัวแทนเมื่อตรวจสอบความถูกต้องของเอกสารแล้วก็จะชำระเงินหรือรับรองตั๋วแลกเงินนั้นแล้วส่งเอกสารต่างๆ มาให้ธนาคารผู้เปิดเครดิต และถ้าธนาคารตัวแทนจ่ายเงินให้ผู้ขายไปแล้วก็จะหักบัญชีเงินฝากของธนาคารผู้เปิดเครดิตหรือตั้งธนาคารผู้เปิดเครดิตไว้เป็นลูกหนี้ เมื่อธนาคารผู้เปิดเครดิตได้รับเอกสารต่างๆ แล้วก็จะแจ้งให้ผู้ซื้อนำเงินมาชำระค่าสินค้านั้น หรือให้รับรองตัว กรมการชำระเงินมีกำหนดเวลาแน่นอน เช่น ๑๕๐ วันนับแต่วันที่ระบุไว้ในใบตราส่ง ธนาคารผู้เปิดเครดิตอาจจะออกตั๋วแลกเงินกำหนดเวลาเดียวกันให้ผู้ซื้อรับรองตัวก่อนปล่อยเอกสารการขนส่งแก่ผู้ซื้อ หรือทำทริสตีรีชิต แล้วแต่กรณี แล้วปล่อยเอกสารการขนส่งสินค้าเหล่านั้นให้ผู้ซื้อนำไปออกสินค้าต่อไป

³ ธนาคารตัวแทน (Nominated Bank) หมายถึง ธนาคารที่ถูกกำหนดให้นำเครดิตไปขึ้นเงินได้ หรือธนาคารใด ๆ กรณีที่เครดิตระบุให้ขึ้นเงินกับธนาคารใด ๆ ก็ได้ (UCP 600 ข้อ 2)

⁴ UCP 600 ข้อ 6 (C) จะต้องไม่ออกเครดิตโดยให้เบิกเงินด้วยตั๋วแลกเงินที่ส่งจ่ายเอาแก่ผู้ขอเปิดเครดิต (ผู้ซื้อ)

แผนผังวงจรของเลตเตอร์ออฟเครดิต

ในกรณีที่ธนาคารในประเทศผู้ซื้อและผู้ขายเป็นธนาคารเดียวกัน (มีสาขาอยู่ในประเทศผู้ขาย) ขั้นตอนที่ ๓ และ ๔ อาจปฏิบัติรวมกันโดยธนาคารในประเทศผู้ซื้อจะแจ้งให้ผู้ขายทราบถึงการเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิตโดยตรง ส่วนขั้นตอนที่ ๑ และที่ ๕ มีความสำคัญต่อผู้ซื้อและผู้ขายมาก ในการทำสัญญาซื้อขายผู้ขายจะต้องกำหนดไว้ในสัญญาให้ชัดเจนถึงชนิดของเลตเตอร์ออฟเครดิต หน้าที่และความรับผิดชอบของธนาคารตัวแทน (Nominated Bank) เช่น ให้ ยืนยัน (Confirm) หรือเพียงแค่แจ้ง (Advice) และผู้ขายต้องทราบถึงข้อกำหนดและเงื่อนไขต่างๆ เกี่ยวกับเอกสารการขนส่งสินค้า (Shipping document) ที่ผู้ขายจะต้องยื่นต่อธนาคาร ทั้งนี้ เพราะธนาคารทำหน้าที่เกี่ยวกับเอกสารเท่านั้น ถ้าเอกสารนั้นมีความสมบูรณ์และตรงกับเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในเครดิต ธนาคารมีภาระผูกพันที่จะต้องชำระเงินตามสัญญานั้น ธนาคารไม่ต้องรับผิดชอบเกี่ยวกับรูปแบบ (form) ความพอเพียง (sufficiency) ความถูกต้อง (accuracy) ความแท้จริง (genuineness) การปลอมแปลง (falsification) ปัญหากฎหมาย (legal effect) ของ

⁵ สาขาของธนาคารในต่างประเทศให้ถือว่าเป็นธนาคารที่แยกออกจากกัน (UCP 600 ข้อ 3)

เอกสารใดๆ รวมทั้งลักษณะของประเภทสินค้า (description) ปริมาณ (quantity) น้ำหนัก (weight) คุณภาพ (quality) สภาพ (condition) การบรรจุหีบห่อ (packing) การขนส่ง (delivery) มูลค่า (value) หรือความมีอยู่จริงของสินค้า (existence of goods) บริการ (services) หรือการปฏิบัติการ (performance) ที่บรรยายไว้ในเอกสาร ฯลฯ (UCP 600 ข้อ 34) ทั้งไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผูกพันตามสัญญาซื้อขายแต่ประการใด ทั้งนี้เป็นไปตามหลักความเป็นเอกเทศของเครดิต (The Autonomy หรือ Independent Principal) ซึ่งตาม UCP 600 ข้อ 4 และข้อ 5 กำหนดไว้ดังนี้

ข้อ 4 (a) เครดิตโดยสภาพเป็นสัญญาที่แยกต่างหากจากสัญญาซื้อขาย หรือสัญญาอื่นอันเป็นสัญญาหลักและธนาคารไม่เกี่ยวข้องกับผูกพันตามสัญญานั้นถึงแม้จะมีการอ้างอิงไว้ในสัญญาดังนั้นภาระผูกพันที่ธนาคารจะต้องชำระเงิน จึงไม่ขึ้นอยู่กับข้อเรียกร้อง หรือโต้แย้งของผู้ขอเปิด (Applicant) ที่เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ระหว่างตนกับธนาคารผู้เปิดเครดิตหรือกับผู้รับประโยชน์

ไม่ว่ากรณีใดๆ ผู้รับประโยชน์ไม่สามารถถือเอาประโยชน์จากความผูกพันตามสัญญา ระหว่างธนาคารด้วยกัน หรือระหว่างผู้ขอเปิดกับธนาคารผู้เปิดเครดิต

ข้อ 5 ในการปฏิบัติเกี่ยวกับเครดิต ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายตกลงปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับเอกสาร และไม่เกี่ยวข้องกับสินค้า บริการ หรือการปฏิบัติอื่นใด ซึ่งเอกสารนั้นอาจเกี่ยวพันไปถึง

ตัวอย่างคดีศาลอังกฤษ ได้แก่

Midland Bank Ltd. v. Seymour (๑๙๕๕) ๒ Lloyd's Rep ๑๔๗

ผู้ซื้อในประเทศอังกฤษได้สั่งซื้อขนเป็ดจากผู้ขายในฮ่องกงโดยวิธีเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิตกับธนาคาร เมื่อผู้ขายยื่นเอกสารต่อธนาคารถูกต้องตรงตามเงื่อนไขในเครดิต ธนาคารจึงจ่ายเงินให้ผู้ขาย ต่อมาปรากฏว่าสินค้าที่ผู้ขายส่งมาไม่มีคุณภาพ ผู้ซื้อไม่ยอมชำระเงินให้ธนาคาร

ศาลพิพากษาว่า สัญญาเลตเตอร์ออฟเครดิตนั้นแยกต่างหากจากสัญญาซื้อขาย ตามสัญญาเลตเตอร์ออฟเครดิตนั้น ถ้าธนาคารได้ตรวจสอบเอกสารเห็นว่าถูกต้องตรงตามเครดิต ธนาคารก็ต้องจ่ายเงิน และผู้ซื้อซึ่งขอเปิดเครดิตต้องชำระเงินให้ธนาคาร

ตัวอย่างคำพิพากษาของศาลฎีกา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๐๗/๒๕๑๑

โจทก์ได้นำหนังสือ (เครดิต) ของจำเลยที่ ๑ ซึ่งมีถึงธนาคารให้จ่ายเงินตามเลตเตอร์ออฟเครดิตแก่โจทก์ไปแสดงต่อธนาคารจำเลยที่ ๒ จำเลยที่ ๒ ได้ประทับตราในหนังสือนั้นมีข้อความว่า "ธนาคารได้ทราบแล้ว จะจ่ายเงินให้ในเมื่อได้ส่งเอกสารมาแลกเปลี่ยนเงินตามเงื่อนไขในเลตเตอร์ออฟเครดิตดังกล่าวข้างบนแล้ว" เมื่อโจทก์ส่งสินค้าให้แก่จำเลยที่ ๑ แล้วให้ผู้แทนเอาหนังสือ (เครดิต) ที่ธนาคารประทับตราไว้ไปแลกเงิน แต่ไม่ได้นำเลตเตอร์ออฟเครดิตและเอกสารต่างๆ ไปแลกเปลี่ยน ธนาคารจึงไม่จ่ายเงิน เช่นนี้ ธนาคารจำเลยที่ ๒ ไม่เป็นฝ่ายผิด คำรับรอง โจทก์จะฟ้องบังคับให้ธนาคารจำเลยที่ ๒ ชำระเงินหาได้ไม่

คำพิพากษาฎีกาที่ ๗๗๕/๒๕๒๕ (ประชุมใหญ่)

จำเลยเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิตกับธนาคารโจทก์ โดยมีข้อตกลงว่า ในกรณีที่เอกสารต่างๆ ถูกต้องแล้ว ธนาคารโจทก์ไม่ต้องรับผิดชอบในกรณีสินค้าที่ส่งมาเสียหายขาดจำนวนหรือบกพร่อง และตกลงให้ถือระเบียบประเพณีและพิธีปฏิบัติเกี่ยวกับเครดิตที่มีเอกสารประกอบ (แก้ไขเพิ่มเติมปี ค.ศ. 1962) ของสภาหอการค้านานาชาติซึ่งระบุว่าให้ถือเอาความถูกต้องของเอกสารเป็นหลักเป็นส่วนหนึ่งของข้อสัญญา เมื่อปรากฏว่าเอกสารต่างๆ ที่ส่งมาคือ รายการสินค้าที่ระบุไว้ในใบตราส่ง (Bill of Lading) และบัญชีราคาสินค้า (Invoices) ทุกรายการถูกต้องตรงกับรายการสินค้าในใบเสนอ (Offer) ซึ่งแนบท้ายเลตเตอร์ออฟเครดิตและบริษัทผู้ขายสินค้าได้เสนอเอกสารต่างๆ ถูกต้องตามเงื่อนไขที่ระบุในเลตเตอร์ออฟเครดิตแล้ว แม้สินค้านั้นไม่ตรงตามรายการที่ระบุในใบตราส่ง บัญชีราคาสินค้าและใบเสนอดังกล่าว และจำเลยได้สั่งให้ธนาคารโจทก์ระงับการจ่ายเงินตามเลตเตอร์ออฟเครดิตที่เปิดไปแล้วก็ตาม จำเลยก็ต้องปฏิบัติตามข้อตกลงที่ได้ทำกันไว้

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๕๖๑/๒๕๒๕

ตามคำขอเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิต ให้โจทก์จ่ายเงินตามเลตเตอร์ออฟเครดิตให้ผู้ขายได้ เมื่อมีการยื่นตัวแลกเงิน ใบตราส่งสินค้าทางเรือครบชุด บัญชีสินค้าพร้อมลายมือชื่อ ใบรับรองหรือกรมธรรม์ประกันภัย และจำเลยจะชำระเงินให้โจทก์เมื่อจำเลยได้รับเอกสารดังกล่าวนั้นแล้ว เมื่อใบตราส่งสินค้าทางเรือแสดงว่าได้มีการบรรทุกสินค้าขึ้นระวางเรือแล้ว ธนาคารตัวแทนของโจทก์ก็มีหน้าที่ต้องจ่ายเงินให้แก่ผู้ขายไป โจทก์หรือธนาคารตัวแทนโจทก์ไม่มีหน้าที่ต้องตรวจตราว่าความจริงสินค้าได้บรรทุกลงเรือแล้วหรือไม่

อย่างไรก็ตาม เพื่อป้องกันความเสียหาย ผู้ซื้ออาจขอให้มีการตรวจสินค้าและรับรองโดยองค์กรอิสระได้

คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๖๐๗/๒๕๕๓

โจทก์สั่งซื้อครั้งเม็ดชั้นคุณภาพ ข. จากจำเลยที่ 1 โดยระบุในสัญญาว่าต้องได้รับการตรวจสอบและรับรองจากจำเลยที่ 2 ปรากฏว่าครั้งเม็ดไม่ได้มาตรฐาน ดังนี้ การกระทำของจำเลยที่ 2 จึงเป็นการทำละเมิดต่อโจทก์และทำให้เกิดความเสียหายเป็นค่าสินค้า ค่าธรรมเนียมธนาคาร ค่าใช้จ่ายด้านพิธีการศุลกากร และค่าขนส่งสินค้า และต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายดังกล่าวแก่โจทก์ เช่นเดียวกับจำเลยที่ 1 ซึ่งต้องรับผิดชอบในความเสียหายฐานผิดสัญญาซื้อขาย แต่ไม่มีบทกฎหมายใดที่ให้ ล.1 และ ล.2 ต้องรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วม

และหากผู้ขายยื่นเอกสารต่างๆ ถูกต้องตรงตามข้อกำหนดและเงื่อนไขแล้ว ธนาคารก็จะต้องรับเอกสารและจ่ายเงินหรือรับรองและจ่ายเงินตามตัวแลกเงินนั้นให้แก่ผู้ขาย ธนาคารจะปฏิเสธไม่จ่ายเงินด้วยเหตุใดๆ ไม่ได้ (UCP 600 ข้อ 7) ยกเว้นเพียงกรณีเดียวคือ ในกรณีที่ธนาคารสามารถพิสูจน์จนเป็นที่พอใจได้ว่าการทำเอกสารต่างๆ เพื่อถือโกง และผู้ขายมีส่วนร่วมในการ

กระทำนั้นด้วย (Fraud Exception) (United City Merchants (Investments) Ltd. V. Royal Bank of Canada (1983) 1 A.C. 168)

คำพิพากษาฎีกาที่ ๖๗๕๓/๒๕๔๓

โจทก์ฟ้องว่าจำเลยที่ 1 และจำเลยที่ 2 เป็นบริษัทจำกัดประเทศสหรัฐอเมริกาจำเลยที่ 4 เป็นบริษัทจำกัดประเทศสาธารณรัฐเกาหลี จำเลยที่ 3 ในฐานะส่วนตัวและตัวแทนจำเลยที่ 1 ที่ 2 และที่ 4 หลอกลวงว่าจ้างโจทก์ตัดเย็บเสื้อผ้าโดยต้องส่งวัตถุดิบจากจำเลยที่ 4 เพื่อส่งขายให้แก่จำเลยที่ 1 และที่ 2 โจทก์จึงขอให้ธนาคารเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิต เพื่อชำระค่าวัตถุดิบแก่จำเลยที่ 4 ซึ่งมีราคาสูงเกินจริง ในที่สุดจำเลยที่ 1 ที่ 2 และที่ 3 ไม่รับเสื้อผ้าที่โจทก์ตัดเย็บแล้วเสร็จทำให้โจทก์เสียหายขอให้บังคับจำเลยทั้งสามร่วมกันชำระค่าเสียหายแก่โจทก์ และขอคุ้มครองชั่วคราวกรณีฉุกเฉินให้อายัดเงินที่ธนาคารต้องชำระให้แก่จำเลยที่ 4

ศาลชั้นต้นมีคำสั่งให้อายัด ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน ศาลฎีกาพิพากษากลับให้เพิกถอนคำสั่งดังกล่าว โดยให้เหตุผลว่าธนาคารมีหน้าที่ตรวจสอบเอกสารให้ถูกต้องตรงตามเงื่อนไขก่อนจ่ายเงินเท่านั้น นอกจากนั้นเลตเตอร์ออฟเครดิตที่เปิดไปเป็นชนิดที่รับซื้อได้ หากธนาคารผู้เบิกไม่ชำระเงินยอมก่อให้เกิดผลเสียต่อเนื่องถึงธนาคารหรือบุคคลอื่นที่มีความผูกพันหรือเกี่ยวข้องกันอีกหลายกรณี การที่ศาลจะออกคำสั่งอายัดดังกล่าวจึงต้องทำด้วยความระมัดระวัง

หลักความเป็นเอกเทศของเครดิตมีผลทำให้ผู้ซื้อไม่อาจกล่าวอ้างถึงความเสียหายอันเนื่องจากการผิดสัญญาของผู้ขายขึ้นหักกลบลบหนี้ต่อสิทธิของผู้ขายในการเรียกร้องให้ธนาคารชำระเงินตามเครดิต (Power Curber International Ltd. V. National Bank of Kuwait SAK (1981) 2 Lloyd's Rep 394) ขณะเดียวกันธนาคาร ในฐานะผู้รับตราส่งก็ไม่มีสิทธินำเงินที่ได้จากการขายสินค้าไปหักชำระหนี้รายอื่น แต่ต้องนำเงินดังกล่าวไปชำระหนี้ตามคำขอให้ออกเลตเตอร์ออฟเครดิต (คำพิพากษาฎีกาที่ 8972/2553)

หลักการปฏิบัติโดยเคร่งครัด (The Doctrine of strict compliance)

จะเห็นได้ว่า หลักความเป็นเอกเทศของเครดิตให้ความคุ้มครองแก่ผู้ขายและธนาคาร โดยเมื่อผู้ขายยื่นเอกสารถูกต้องตามข้อกำหนดแล้วธนาคารจะต้องชำระเงินแก่ผู้ขายส่วนธนาคารเมื่อชำระเงินไปตามเงื่อนไขและข้อกำหนดแล้ว ผู้ขอเปิดจะต้องชำระเงินคืนแก่ธนาคาร ดังนั้นเพื่อคุ้มครองผู้ขอเปิดเครดิตว่าจะได้รับสินค้าตรงตามที่ต้องการ ธนาคารจึงต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดและเงื่อนไขในเครดิตโดยเคร่งครัดและต้องปฏิเสธไม่รับเอกสารและไม่รับรองตัวแลกเงินที่ออกตามเลตเตอร์ออฟเครดิต หากเอกสารที่ยื่นไม่ตรงตามข้อกำหนดในเลตเตอร์ออฟเครดิต ซึ่งเรียกว่าหลักการปฏิบัติโดยเคร่งครัด (The doctrine of strict compliance) ทั้งนี้ก็โดยถือว่าธนาคารที่ได้รับแจ้งการเปิดเครดิต (Nominated bank) เป็นตัวแทนของธนาคารผู้เปิดเครดิต (Issuing bank) ซึ่งเป็นตัวแทนอีกทีหนึ่งของผู้ซื้อ หากตัวแทนปฏิบัติเกินไปกว่าอำนาจที่ตัวการมอบหมายไว้ก็ย่อมไม่ผูกพันตัวการ และจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นนั่นเอง กรณีที่สินค้าใน

ตลาดมีราคาตกลง ผู้ซื้ออาจถือโอกาสปฏิเสธไม่ชำระเงินให้แก่ธนาคารโดยอ้างว่าเอกสารที่ธนาคารรับมานั้นไม่ถูกต้องตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในเครดิต

ตัวอย่างคำพิพากษาศาลอังกฤษ เกี่ยวกับหลักปฏิบัตินี้คือ

Equitable Trust Company of New York v. Dawson Partners Ltd. (๑๙๒๗)
๒๗ LL.R ๔๕

จำเลยซื้อเมล็ดถั่ววานิลาจากผู้ขายในประเทศอินโดนีเซีย จำเลยได้ขอให้ธนาคารโจทก์เปิดเลตเตอร์ออฟเครดิตชนิดเพิกถอนไม่ได้ให้แก่ผู้ขาย และให้โจทก์จ่ายเงินแก่ผู้ขายเมื่อผู้ขายส่งมอบเอกสารการขนส่งสินค้ารวมทั้งหนังสือรับรองคุณภาพ (Inspection Certificate) ออกโดยผู้เชี่ยวชาญหลายคน ("by experts") แต่ธนาคารผู้เปิดเครดิตแจ้งรหัสแก่ธนาคารผู้แจ้งเครดิตผิดพลาดเป็นว่าหนังสือรับรองคุณภาพออกโดยผู้เชี่ยวชาญคนเดียว ("by expert") ปรากฏว่าสินค้าที่ส่งมาไม่ได้คุณภาพ เมื่อธนาคารเรียกเก็บเงิน จำเลยจึงปฏิเสธการจ่ายเงิน ศาลสูงสุดอังกฤษวินิจฉัยว่า ธนาคารโจทก์ไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ได้ระบุไว้ในคำขอเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิต ซึ่งระบุไว้ว่าต้องมีหนังสือรับรองคุณภาพที่ออกโดยผู้เชี่ยวชาญหลายคน ธนาคารจึงไม่มีสิทธิเรียกร้องให้จำเลยชำระเงิน

Moralice (London) Ltd. V. E.D. and F. Man (๑๙๕๔) ๒ Lloyd's Rep. ๕๒๗

สัญญาซื้อขายน้ำตาล ๕๐๐ ตัน บรรจุในถุง ถุงละ ๑๐๐ กิโลกรัม CIF ทริบโปลิตกลงชำระเงินโดยเครดิตชนิดเพิกถอนไม่ได้ผ่านธนาคารตัวแทนในลอนดอน คดีมีประเด็นว่าธนาคารมีสิทธิปฏิเสธเอกสารเพราะระบุจำนวนขาดไปเพียง ๑ ถุงจากสินค้าทั้งหมดจำนวน ๕,๐๐๐ ถุงหรือไม่

วินิจฉัยว่าธนาคารจะต้องปฏิบัติตามโดยเคร่งครัดตามเงื่อนไขที่ลูกค้ากำหนด หากไม่ปฏิบัติตามก็ถือว่าทำไปโดยความเสี่ยงภัยของธนาคารเอง

UCP 600 ข้อ 30 ได้ผ่อนปรนหลักเกณฑ์นี้โดยให้ธนาคารสามารถรับเอกสารได้หากปริมาณสินค้ามีปริมาณน้ำหนักบวกกลับไม่เกิน 5 เปอร์เซ็นต์ ของปริมาณที่ระบุตราบเท่าที่ผู้รับประโยชน์ขอรับชำระราคาไม่เกินวงเงินในเลตเตอร์ออฟเครดิต แต่มิให้ใช้บังคับหากปริมาณสินค้านั้นได้กำหนดเป็นจำนวนหน่วย

Soproma S.P.A. v. Marine & Animal By – Products Corporation (๑๙๖๖) ๑ Lloyd's Rep. ๓๖๗

ผู้ซื้อเป็นบริษัทชิลีสั่งซื้อเนื้อปลา (chilean fish full meal) จากบริษัทในนิวยอร์กเป็นสัญญาซื้อขายประเภท C and F (ปัจจุบัน CFR) โดยมีข้อตกลงในสัญญาว่า ผู้ซื้อจะเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิตกำหนดว่าเอกสารที่ผู้ขายจะต้องนำมาขึ้นประกอบด้วยใบตราส่ง (Bill of Lading) ระบุว่าค่าระวางชำระแล้ว (freight prepaid) กับใบรับรองการวิเคราะห์คุณภาพสินค้า (certificate

of analysis) ว่าเนื้อปลาจะต้องมีโปรตีน ๓๐% และให้ใช้ UCP ฉบับแก้ไขปี ๑๙๕๑ บังคับผู้ขายได้ยื่นเอกสารต่อธนาคารผู้แจ้งเครดิตที่นิวยอร์กไม่ตรงตามเงื่อนไข กล่าวคือใบตราส่งเป็นประเภทห้ามเปลี่ยนมือและระบุว่าเรียกเก็บค่าระวางปลายทาง (freight collect) และใบรับรองการวิเคราะห์คุณภาพสินค้าว่าเนื้อปลามีโปรตีน ๖๗% บัญชีสินค้าระบุเนื้อปลาว่า Fish Full Meal ส่วนใบตราส่งระบุว่า Fishmeal ธนาคารจึงปฏิเสธการจ่ายเงิน ผู้ขายได้จัดการแก้ไขเอกสารดังกล่าว (เมื่อระยะเวลาที่กำหนดไว้สิ้นสุดลง) แล้วส่งใบเรียกเก็บเงินแก่ผู้ซื้อโดยตรง ผู้ซื้อก็ปฏิเสธการชำระเงินอีก

ศาลวินิจฉัยว่า

๑. การยื่นเอกสารโดยตรงต่อผู้ซื้อไม่มีผลตามกฎหมาย เพราะคู่สัญญาจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขในการชำระเงินโดยทางเลตเตอร์ออฟเครดิตเท่านั้น

๒. เอกสารที่ยื่นต่อธนาคารในนิวยอร์กครั้งแรกไม่ถูกต้องตรงตามเงื่อนไข เพราะ

1. ใบตราส่งไม่ได้ระบุว่า freight prepaid แต่กลับระบุว่า freight collect และไม่สามารถเปลี่ยนมือได้ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสัญญาซื้อขายประเภท CIF หรือ C and F

1. ใบรับรองการวิเคราะห์คุณภาพสินค้าระบุว่าเนื้อปลามีคุณภาพโปรตีนต่ำเกินไป

2. เนื้อปลาที่ระบุไว้ในใบตราส่งว่า Fishmeal ใช้ได้เพราะเป็นชื่อที่ใช้เรียกกัน

ทั่วไป ซึ่งใบกำกับสินค้าก็ได้ระบุชื่อเนื้อปลาถูกต้องแล้ว จึงถือได้ว่าสินค้าถูกต้องตาม

กำหนดแล้วตาม UCP (๑๙๕๑) ข้อ ๓๓

Midland Bank Ltd. v. Seymour (๑๙๕๕) ๒ Lloyd's Rep. ๑๔๗

ผู้ซื้อกำหนดรายการสินค้าว่าขนเป็ดช่องกงบริสุทธิ์ ๘๕ เพอร์เซ็นต์ ๑๒ ห่อ ห่อละ ๑๕๐ ปอนด์ ๕ ซิลลิงต่อปอนด์ ใบตราส่งระบุว่าขนเป็ดช่องกง ๑๒ ห่อ แต่เอกสารอื่นๆ เช่น ใบกำกับสินค้า ใบรับรองน้ำหนักและใบรับรองถิ่นกำเนิด เมื่ออ่านรวมกันแล้วได้ความตามที่ผู้ซื้อกำหนด ศาลวินิจฉัยว่าธนาคารจ่ายเงินไปถูกต้องตามคำสั่งแล้ว

ตัวอย่างคำพิพากษาของศาลฎีกา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๑๒๒/๒๔๕๕

จำเลยขอให้ธนาคารโจทก์เปิดเครดิตชำระค่าผ้าที่จำเลยสั่งซื้อจากบริษัทในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยให้จ่ายเงินเมื่อบริษัทผู้ขายยื่นเอกสารต่างๆ รวมทั้งใบตราส่งแสดงถึงการส่งสินค้า ว่าเป็นผ้าก๊อทตัดตอนทวิสต์ ๑๐,๐๐๐ หลา โจทก์จ่ายเงินโดยปรากฏว่า เอกสาร ๒ ฉบับไม่ตรงตามเงื่อนไข คือใบตราส่งและกรมธรรม์ประกันภัยระบุรายการสินค้าว่าเป็น "๑๖ มัด ผ้าฝ้ายเป็นชิ้น" เมื่อจำเลยรับสินค้าแล้ว ปรากฏว่าผ้าที่ส่งมานั้นเป็นเศษผ้าขี้ริ้วทั้งหมด จำเลยจึงปฏิเสธการชำระเงิน

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า คำว่า "ผ้ากาก็คือตontonทวิลล์" กับ "ผ้าฝ้ายเป็นจีน" ก็แสดงว่าเป็นสินค้าที่อาจแตกต่างกันไปได้มากมาย แม้แต่ผ้าคือตontonทวิลล์สีกาก็กับสีอื่น ก็อาจผิดความประสงค์ เป็นการผิดคำสั่งของจำเลยที่โจทก์ตกลงไปแล้ว นอกจากนี้ปริมาณของสินค้าที่ส่งตามที่จำเลยสั่งว่าต้องเป็นผ้า ๑๐,๐๐๐ หลา ก็กลับระบุเป็นว่า ๑๖ มัด เป็นหน้าที่ของตัวแทนโจทก์ที่ต้องได้เห็นเอกสารทั้งหลายว่าตรงกับคำสั่งของจำเลยก่อนจ่ายเงินไป พิพากษายกฟ้องโจทก์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๔๖/๒๕๑๘

โจทก์ขอให้ธนาคารจำเลยเปิดเครดิตเพื่อชำระราคาสินค้าที่โจทก์สั่งซื้อจากประเทศญี่ปุ่น ปรากฏว่า ผู้ขายส่งสินค้ามาขายการโดยในบัญชีสินค้า (อินวอยซ์) ของผู้ขายระบุจำนวนสินค้าขายการไป ซึ่งผิดจากที่ระบุไว้ในเครดิตและบัญชีสินค้าและราคา (โปรฟอร์มมาอินวอยซ์) แต่ธนาคารในประเทศญี่ปุ่นซึ่งเป็นตัวแทนจำเลยได้จ่ายเงินให้แก่ผู้ขายไปและส่งเอกสารทั้งหมดมาให้จำเลย จำเลยจึงได้หักเงินของโจทก์ไว้ โจทก์จึงฟ้องให้จำเลยคืนเงินแก่ตน ศาลฎีกาพิพากษาให้จำเลยคืนเงินแก่โจทก์

กรณีที่ธนาคารชำระเงินไปโดยรับเอกสารมาไม่ถูกต้องตรงตามเงื่อนไข หากผู้ซื้อให้สัตยาบันแก่การกระทำของธนาคารแล้วก็จะปฏิเสธไม่ชำระเงินให้แก่ธนาคารไม่ได้ การให้สัตยาบันอาจกระทำได้โดยตรงหรือโดยปริยาย

ตัวอย่างคดีในศาลอังกฤษ คือ

Bank Melli Iran v. Barcays Bank D.C.O. (๑๙๕๑) ๒ Lloyd's Rep. ๓๗๖

โจทก์เป็นผู้ซื้อชาวอิตาเลียนสั่งซื้อรถยนต์บรรทุกของอเมริกาจากผู้ขายในประเทศอังกฤษ โดยระบุเงื่อนไขในเลตเตอร์ออฟเครดิตว่าจะต้องมีเอกสารคือหนังสือรับรองของรัฐบาลประเทศสหรัฐอเมริการะบุว่าเป็นรถยนต์บรรทุกเชฟโรเลตใหม่ (๑๐๐ new Chevrolet trucks) ผู้ขายยื่นบัญชีสินค้าระบุว่ารรถยนต์บรรทุกอยู่ในสภาพใหม่ (in a new condition) และหนังสือรับรองของรัฐบาลสหรัฐอเมริการระบุว่าเป็นรถใหม่ สภาพดี (new, good) ธนาคารจำเลยได้จ่ายเงินให้ผู้ขายไป ต่อมาโจทก์ตรวจพบรายการในเอกสารไม่ตรงตามเลตเตอร์ออฟเครดิตจึงได้แจ้งข้อบกพร่องให้ธนาคารจำเลยทราบ แต่มิได้ปฏิเสธเอกสารหลังจากนั้น โจทก์ยังแจ้งให้ธนาคารจำเลยเพิ่มวงเงินเครดิตให้ผู้ขายอีกด้วย

ศาลวินิจฉัยว่า ธนาคารจำเลยชำระเงินไปโดยผิดพลาดเพราะเอกสารไม่ตรงตามเลตเตอร์ออฟเครดิต แต่คดีนี้โจทก์ทราบความไม่ถูกต้องแล้วยังสั่งให้ธนาคารจำเลยเพิ่มวงเงินเครดิตจึงเป็นการกระทำที่ถือได้ว่าโจทก์ได้ให้สัตยาบันแล้ว และยังเห็นอีกว่าการไม่โต้แย้งหรือปล่อยไว้ระยะเวลาว่างเลยไปเป็นเวลานานอาจถือว่าเป็นการให้สัตยาบันโดยปริยายได้⁶

⁶ ดู UCP 600 ข้อ 16 (C) (F)

ในกรณีที่เอกสารไม่ถูกต้องตามที่กำหนดไว้ในเครดิต และธนาคารปฏิเสธไม่ยอมรับเอกสารดังกล่าว หากผู้ขายไม่สามารถแก้ไขเอกสารให้ถูกต้องตามที่กำหนดไว้ สิ่งที่คุณขายควรจะปฏิบัติก็คือ ผู้ขายจะต้องติดต่อกับผู้ซื้อโดยตรง และขอร้องให้ผู้ซื้อมีคำสั่งถึงธนาคารให้ยอมรับเอกสารดังกล่าว⁷

มาตรฐานในการตรวจเอกสารของธนาคาร

UCP 600 ข้อ 14 กำหนดหน้าที่ในการตรวจสอบเอกสารของธนาคารไว้ดังนี้

ธนาคารต้องตรวจเอกสารเพียงอย่างเดียวว่าข้อมูลที่ปรากฏในเอกสารเหล่านั้น (appear on their face) ถูกต้องตามข้อกำหนดและเงื่อนไขของเครดิต โดยยึดข้อกำหนดของ UCP และหลักปฏิบัติตามมาตรฐานสากลของธนาคารด้วย (ข้อ 14 (a))

ธนาคารแต่ละธนาคารมีเวลาที่จะตรวจเอกสารและตัดสินใจว่าจะรับเอกสารไว้หรือไม่ ภายใน 5 วันทำการนับตั้งแต่วันยื่นเอกสาร (ข้อ 14 (b))

หากมีข้อกำหนดให้ผู้ขายจะต้องยื่นต้นฉบับเอกสารการขนส่ง (transport document) ฉบับเดียวหรือหลายฉบับด้วย ผู้ขายต้องยื่นเอกสารต่อธนาคารไม่ช้ากว่า 21 วัน หลังจากวันที่ส่งสินค้าแต่ทุกกรณีต้องไม่ช้ากว่าวันหมดอายุของเครดิต (ข้อ 14 (c))

ข้อมูลต่าง ๆ ในเอกสารไม่จำเป็นต้องเหมือนกันทุกประการ แต่ต้องไม่ขัดแย้งกันเอง หรือขัดแย้งกับข้อมูลในเอกสารที่กำหนด หรือ ตัวเครดิตเอง (ข้อ 14 (d))

กรณีที่ธนาคารเห็นว่าผู้ขายเสนอเอกสารไม่ถูกต้องตามเงื่อนไขที่ระบุไว้ในเครดิต ธนาคารมีทางเลือกปฏิบัติดังนี้ คือปฏิเสธไม่รับเอกสาร หรืออาจใช้ดุลพินิจติดต่อกับผู้ขอเปิดเพื่อขอให้ผู้ขอเปิดสละข้อขัดแย้ง (Discrepancy) และขอแก้ไขเครดิต (Amendments) นั้น ภายใน 5 วันทำการ (ข้อ 16 (b)) หรืออาจเลือกที่จะรับเอกสารนั้นไว้และชำระเงินโดยขอให้ผู้ขายค้ำประกันการชำระเงินดังกล่าว หรือรับรองการชดเชยค่าเสียหาย (indemnity) หรือขอสงวนสิทธิที่จะไต่เบี่ยเอาแก่ผู้ขาย (payment under reserve) อย่างไรก็ตามการปฏิบัติดังกล่าวมาผูกพันเฉพาะธนาคารนั้นกับผู้ที่เกี่ยวข้องเท่านั้น

หากธนาคารใดตัดสินใจจะปฏิเสธเอกสาร ธนาคารนั้นจะต้องแจ้งธนาคารผู้ยื่นเอกสาร หรือผู้รับประโยชน์หากได้รับเอกสารจากผู้รับประโยชน์เพียงครั้งเดียว (single notice) โดยระบุถึง 1. ว่าธนาคารกำลังปฏิเสธ..... การชำระเงิน 2. ข้อขัดแย้งแต่ละข้ออันเป็นสาเหตุให้ธนาคารปฏิเสธเอกสารนั้นและ 3. ธนาคารยังคงถือเอกสารต่าง ๆ ไว้เพื่อรอฟังคำสั่งจากผู้ยื่นเอกสาร และกำลังส่งคืนเอกสารแก่ผู้ยื่น UCP 600 ข้อ 16 (c) หากธนาคารไม่ปฏิบัติตามดังกล่าวก็จะหมดโอกาสที่จะ

⁷ UCP 600 ข้อ 10 (a) กำหนดว่า เครดิตไม่สามารถแก้ไข หรือยกเลิกโดยไม่ได้รับความยินยอมของธนาคารผู้เปิด ธนาคารผู้ยูนิเวน (ถ้ามี) และผู้รับประโยชน์

โต้แย้งว่าเอกสารไม่ถูกต้อง และเมื่อได้ปฏิบัติเช่นนั้นแล้ว ธนาคารก็มีสิทธิเรียกร้องให้คืนเงินพร้อมดอกเบี้ย (UPC 600 ข้อ 16 (g))

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเลตเตอร์ออฟเครดิต เช่น

๑) ตั๋วแลกเงิน (Drafts) ตั๋วแลกเงินคืออะไร วิธีปฏิบัติในการใช้ตั๋วแลกเงินเป็นอย่างไร ได้กล่าวมาแล้ว

๒) ใบตราส่ง (Bill of Lading) คือเอกสารที่ผู้ขนส่งออกให้เพื่อแสดงว่าผู้ขนส่งได้รับของตามที่ระบุไว้เพื่อนำไปส่งมอบให้แก่ผู้มีสิทธิรับของนั้น ใบตราส่งอาจระบุชื่อผู้ซื้อเป็นผู้รับตราส่งโดยตรง ซึ่งเรียกว่า Straight Bill of Lading หรือระบุว่าตามคำสั่งของผู้ซื้อหรือบุคคลที่สามหรือตามคำสั่งของผู้ขาย เรียกว่า Order Bill of Lading ซึ่งเป็นตราสารเปลี่ยนมือกันได้ โดยทั่วไปกรรมสิทธิ์ในสินค้าจะเปลี่ยนมือเมื่อมีการสลักหลังและส่งมอบใบตราส่งนั้น

พระราชบัญญัติการรับขนของทางทะเล พ.ศ. ๒๕๓๔ ให้คำจำกัดความของใบตราส่งไว้ดังนี้

มาตรา ๓

"ใบตราส่ง" หมายความว่า เอกสารที่ผู้ขนส่งออกให้แก่ผู้ส่งของเป็นหลักฐานแห่งสัญญารับขนทางทะเล แสดงว่าผู้ขนส่งได้รับของตามที่ระบุในใบตราส่งไว้ในความดูแลหรือบรรทุกของลงเรือแล้ว และผู้ขนส่งรับที่จะส่งมอบของดังกล่าวให้แก่ผู้มีสิทธิรับของนั้น เมื่อได้รับเวนคืนใบตราส่ง

UPC 600 ข้อ 20 กำหนดหลักเกณฑ์สำคัญเกี่ยวกับใบตราส่งไว้ดังนี้

ใบตราส่งต้องระบุชื่อผู้ขนส่ง และลงนามโดยผู้ขนส่ง หรือกัปตันเรือ หรือตัวแทนของบุคคลดังกล่าว ระบุว่าสินค้าได้รับการบรรทุกบนเรือที่ระบุชื่อ ณ ท่าเรือต้นทางตามที่ระบุไว้ ระบุวัน ส่งสินค้า ระบุท่าเรือต้นทางและปลายทาง ระบุว่าสินค้าบรรจุเป็นตันฉบับเดียวหรือเป็นชุด ระบุข้อตกลงและเงื่อนไขในการขนส่ง และอาจระบุให้ถ่ายลำเรือได้หากการขนส่งตลอดเส้นทางครอบคลุมโดยใบตราส่งฉบับเดียว เอกสารการขนส่งต้องไม่ระบุว่าสินค้าถูกบรรทุกบนคาค้ำ (UPC 600 ข้อ 26) ธนาคารจะรับเอกสารการขนส่ง (Transport Document) ที่เรียบริ้ว (clean) เท่านั้น กล่าวคือไม่มีข้อความหรือบันทึกแสดงถึงความบกพร่องของสินค้า หรือหีบห่อ (UPC 600 ข้อ 27)

๓) กรมธรรม์ประกันภัย (Insurance Policy) คือเอกสารแสดงภาระผูกพันที่บริษัทรับประกันภัยจะชำระค่าเสียหายตามจำนวนเงินที่กำหนดแก่บุคคลที่ระบุไว้เมื่อเกิดความเสียหายขึ้นแก่สินค้าที่ขนส่งนั้น

เอกสารการประกันภัยต้องออกและลงนามโดยบริษัทผู้รับประกันภัยหรือตัวแทนวันที่ออกเอกสารต้องไม่ช้ากว่าวันที่ส่งสินค้า เว้นแต่จะระบุว่าการคุ้มครองมีผลนับจากวันที่ส่งสินค้าเป็นต้นไป ต้องระบุจำนวนเงินที่เอาประกันเป็นสกุลเดียวกับที่ระบุในเครดิต ต้องระบุความ

เสี่ยงภัยอย่างน้อยจากสถานที่รับสินค้าหรือบรรทุกลงเรือถึงสถานที่ขนสินค้าขึ้นจากเรือ หรือสถานที่ปลายทางตามที่ระบุไว้ในเครดิต ระบุประเภทของภัยที่คุ้มครอง (UCP 600 ข้อ 28)⁸

๔) บัญชีสินค้า (Invoice) คือเอกสารที่ผู้ขายสินค้าทำขึ้นเพื่อมอบให้แก่ผู้ซื้อสินค้าแสดงถึงรายละเอียดของสินค้าและราคาสินค้าที่ขาย

๕) ใบแสดงรายการน้ำหนักสินค้า (Weight List) คือเอกสารที่แสดงรายละเอียดน้ำหนักของสินค้าที่ส่งแต่ละชิ้น

๖) ใบรับรองน้ำหนักสินค้าน้ำหนักรวม (Weight Certificate) คือเอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อแสดงน้ำหนักของสินค้าทั้งจำนวน

๗) ใบกำกับหีบห่อ (Packing List) คือเอกสารที่แสดงจำนวนสินค้าที่บรรจุไว้ในแต่ละหีบห่อ

๘) ใบรับรองคุณภาพของสินค้า (Inspection Certificate) คือเอกสารที่สถาบันตรวจสอบสินค้าแสดงคุณภาพ น้ำหนัก และสภาพของสินค้าที่ตรวจสอบ

๙) ใบรับรองถิ่นกำเนิดของสินค้า (Certificate of Origin) เป็นเอกสารแสดงประเทศที่ผลิตสินค้าที่จัดทำโดยหอการค้า องค์การอิสระ หรือหน่วยงานของรัฐบาล

๑๐) ใบรับรองของกงสุล (Consular Invoice) เป็นเอกสารที่สร้างขึ้นและลงนามโดยกงสุลของประเทศที่ส่งสินค้าเข้า แสดงให้เห็นรายละเอียดการส่งสินค้าและกฎหมายที่ใช้บังคับในประเทศนั้น

๑๑) Custom Invoice เป็นแบบฟอร์มที่ผู้ขายทำขึ้นเพื่อแสดงรายละเอียดของสินค้าเพื่อประโยชน์ในการเสียภาษี

๑๒) Sanitary or Health Certificate คือ เอกสารที่สร้างขึ้นโดยองค์การอิสระรับรองความบริสุทธิ์ (degree of purity) ความสะอาดและสภาพสินค้า หรือสุขภาพของสัตว์มีชีวิต

๑๓) Certificate of Analysis คือใบรับรองการวิเคราะห์คุณภาพของสินค้า

ระยะเวลาในการเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิต

ปกติในสัญญาซื้อขายจะกำหนดระยะเวลาในการเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิตไว้ ซึ่งอาจกำหนดไว้ตามวันในปฏิทิน หรือให้เปิดในทันทีทันใด หรือเมื่อผู้ขายได้แจ้งแก่ผู้ซื้อว่าสินค้าพร้อมที่จะส่งลงเรือแล้ว ในกรณีที่สัญญาซื้อขายมิได้กำหนดระยะเวลาไว้ ผู้ซื้อจะต้องเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิตในระยะเวลาอันสมควร (reasonable time) หมายถึงระยะเวลาล่วงหน้าก่อนที่ผู้ขายจะส่งสินค้า เพื่อให้ผู้ขายทราบถึงหลักประกันในการชำระเงิน ในคดี Pavia v. Thurmann Nielsen (๑๘๕๒) ๒QB ๑๓ ๘๔. ศาลอังกฤษวินิจฉัยว่าในกรณีที่สัญญาไม่ได้ตกลงเรื่องเวลาเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิตไว้ ผู้ซื้อจะต้องเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิตล่วงหน้าในระยะเวลาสมควรพอที่จะ

⁸ UCP 600 ข้อนี้ไม่แตกต่างกับ UCP 500

ให้ผู้ขายสามารถส่งสินค้าได้ ถ้าผู้ซื้อไม่เปิดเครดิต ถือว่าผู้ซื้อผิดสัญญา ผู้ขายก็มีสิทธิไม่ส่งสินค้า บอกละเมิดสัญญาและเรียกค่าเสียหาย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๔๖/๒๕๑๘

จำเลยที่ 1 ทำสัญญาซื้อขายสินค้าจากโจทก์แล้วประสบปัญหาทางการเงินไม่สามารถจัดทำ เลตเตอร์ออฟเครดิต เพื่อส่งซื้อสินค้าได้ กรณีจึงเป็นเรื่องเกี่ยวกับการผิดสัญญาซื้อขายหาใช่ละเมิด ต่อโจทก์ไม่ การฟ้องเรียกค่าเสียหายจากการผิดสัญญาไม่มีกฎหมายบัญญัติเรื่องอายุความไว้ โดยเฉพาะจึงมีกำหนดอายุครบ 10 ปี ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/30 เป็นโจทก์จึงไม่ขาดอายุความ

โจทก์กับจำเลยที่ 1 ทำสัญญาซื้อขายสินค้าพิพาทกันไว้ สัญญาซื้อขายจึงผูกพันคู่สัญญา และมีผลใช้บังคับได้นับแต่วันทำสัญญา การเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิตเป็นเพียงวิธีการชำระเงินค่า สินค้าตามสัญญาซื้อขายพิพาทเท่านั้น หากทำให้สัญญาซื้อขายมีผลใช้บังคับได้นับแต่วันเปิด เลตเตอร์ออฟเครดิตไป จำเลยที่ 1 ไม่สามารถ...เลตเตอร์ออฟเครดิตให้แก่โจทก์ได้ จึงเป็นฝ่ายผิดสัญญา ซื้อขาย....

จำเลยที่ 1 ผิดสัญญาซื้อขายพิพาทโดยไม่สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขการชำระเงินสินค้า ให้แก่โจทก์ ทำให้โจทก์ต้องขายสินค้าพิพาทให้แก่ผู้อื่นในราคาต่ำกว่าราคาที่ตกลงไว้กับจำเลยที่ 1 เป็นเหตุให้โจทก์ขาดเงินที่โจทก์ควรได้จากจำเลยที่ 1 ซึ่งถือเป็นความเสียหายเช่นที่ตามปกติย่อม เกิดขึ้น แต่การไม่ชำระหนี้ตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 222 วรรคหนึ่ง โจทก์จึง ...ที่จะได้รับค่าสินไหมทดแทนอันเกิดจากการผิดสัญญาดังกล่าว

เครดิตถือว่าได้เปิดก็ต่อเมื่อได้มีการแจ้งถึงการเปิดเครดิตให้แก่ผู้ขายแล้ว

การขึ้นเงิน วันหมดอายุ และสถานที่สำหรับยื่นเอกสาร

เครดิตต้องระบุชื่อธนาคาร ใดธนาคารหนึ่งหรือหลายธนาคารเป็นที่ขึ้นเงิน และต้องระบุ ด้วยว่าเป็นเครดิตชนิดชำระเงินทันที (sight payment) ชำระตามกำหนด (deferred payment) ให้รับรอง (acceptance) หรือรับซื้อ (negotiation) (UCP 600 ข้อ 6 (a) (b))

เครดิตต้องระบุวันที่หมดอายุสำหรับยื่นเอกสาร วันที่หมดอายุเพื่อชำระเงิน วันหมดอายุ ที่ระบุไว้เพื่อชำระเงินตามตัวหรือรับซื้อถือเป็นวันหมดอายุของวันยื่นเอกสารด้วย (ข้อ 6 (d))

การขยายวันหมดอายุหรือวันสุดท้ายของการยื่นเอกสาร

หากวันที่หมดอายุของเครดิตหรือวันสุดท้ายสำหรับการยื่นเอกสารตรงกับวันที่ธนาคาร ผู้รับการยื่นเอกสารปิดทำการด้วยเหตุผลอื่น ๆ นอกจากเหตุสุดวิสัยตามข้อ 36 ผู้ยื่นเอกสารอาจยื่น ในวันแรกที่ธนาคารเปิดทำการได้ (UCP 600 ข้อ 29 (a)) อย่างไรก็ตามข้อกำหนดนี้จะไม่ใช้กับ วันสุดท้ายของการส่งสินค้า (ข้อ 29 (c)) วันสุดท้ายของการส่งสินค้าจะไม่ขยายตามข้อกำหนดนี้ กล่าวคือ เหตุสุดวิสัย การจราจร การก่อกบฏ สงคราม ฯลฯ

ธนาคารไม่รับผิดชอบต่อผลที่เกิดขึ้นจากเหตุสุดวิสัย การจราจล การก่อกบฏ สงคราม การก่อการร้าย นัดหยุดงาน ปิดโรงงาน หรือเหตุนอกเหนือการควบคุม และเมื่อเหตุการณ์เป็นปกติแล้วธนาคารจะไม่ชำระเงินหากเครดิตนั้นหมดอายุลง (UCP 600 ข้อ 6)

เลตเตอร์ออฟเครดิตมีผลผูกพันธนาคารเมื่อใด

สำหรับเครดิตชนิดเพิกถอนไม่ได้ (Irrevocable Credit) ในประเทศอังกฤษมีความเห็นต่างกันเป็น ๒ ฝ่าย คือ ฝ่ายแรกเห็นว่า เครดิตมีผลผูกพันเมื่อผู้ขายได้รับแจ้ง⁹ การเปิดเครดิตจากธนาคารได้แก่คดี *Dexters, Ltd. V. Schenker & Co.* (๑๙๒๑) LI. L.R. ๕๘๖

ส่วนอีกฝ่ายเห็นว่า เครดิตมีผลผูกพันเมื่อผู้ขายได้สนองรับโดยปฏิบัติตามข้อกำหนดในเครดิต เช่น คดี *Urguhart Lindsay & Co., Ltd. V. Eastern Bank, Ltd* (๑๙๒๒) ๑.K.B. ๓๑๘

ตัวอย่างคำพิพากษาของศาลฎีกา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๗๗๐/๒๕๕๕

วินิจฉัยว่า เลตเตอร์ออฟเครดิต (ชนิดเพิกถอนไม่ได้) ที่ธนาคารได้เปิดเพื่อชำระราคาสินค้าของลูกค้าธนาคารนั้น ย่อมถือว่าเป็นคำเสนอ เมื่อได้มีการส่งสินค้ามาตามที่ระบุไว้ในเลตเตอร์ออฟเครดิตแล้ว ก็ย่อมถือได้ว่ามีคำสนองก่อให้เกิดสัญญาขึ้น

ส่วนเครดิตชนิดเพิกถอนได้ธนาคารผู้เปิดเครดิตยังไม่มีนิติสัมพันธ์ในทางใดๆ กับผู้รับประโยชน์จนกว่าจะได้รับการชำระเงิน หรือรับรองตัวแลกเงินแล้ว

ชนิดของเลตเตอร์ออฟเครดิต

๑. เครดิตชนิดเพิกถอนได้¹⁰ (Revocable Credit)

เครดิตชนิดนี้ธนาคารผู้เปิดเครดิตสงวนสิทธิที่จะยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขในเครดิตเมื่อใดก็ได้ และไม่จำเป็นต้องแจ้งให้ผู้รับประโยชน์ทราบล่วงหน้า ธนาคารผู้เปิดเครดิตไม่มีนิติสัมพันธ์ในทางใดๆ กับผู้รับประโยชน์ เว้นแต่จะได้รับการชำระเงินหรือรับรองตัวแลกเงินก่อนที่จะได้รับแจ้งการเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกเครดิตนั้น

⁹ การแจ้งเครดิตแสดงถึงว่าธนาคารผู้แจ้ง (Advising Bank) พยายามในเรื่องความแท้จริง (authenticity)

และความถูกต้องของเครดิตแล้ว หากธนาคารผู้แจ้งยังไม่พอใจในเรื่องดังกล่าวต้องแจ้งให้ธนาคารผู้ออกคำสั่งทราบ (UCP 600 ข้อ 9)

¹⁰ แม้ UCP 600 ข้อ 2 และ 3 ดูเหมือนจะยกเลิกเครดิตชนิดนี้แล้วแต่ UCP 600 มีผลใช้บังคับอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2550 เป็นต้นไป เครดิตที่เปิดมาก่อนจึงยังคงปรับตาม UCP 500 ทั้งข้อกำหนดใน UCP เป็นเพียงข้อตกลงในสัญญาเท่านั้น คู่สัญญาจึงอาจตกลงกันปรับปรุงแก้ไข หรือตัดออกได้ (UCP 600 ข้อ 1)

คดีตัวอย่างในศาลอังกฤษ ได้แก่

Cape Asbestos Co v. Lloyd's Bank (๑๕๒๑) W.N. ๒๖๔

ธนาคารที่กรุงวอร์ซอร์จำเลยได้แจ้งการเปิดเครดิตชนิดเพิกถอนได้ให้โจทก์ โดยมีข้อความท้ายใบแจ้งว่าเป็นแต่เพียงการแจ้งการเปิดเครดิตไม่ใช่เป็นการยืนยันเครดิต โจทก์ส่งสินค้าบางส่วนแล้วขอรับชำระเงินจากจำเลย จำเลยยอมจ่ายเงินตามตั๋วแลกเงินของโจทก์ ต่อมาเครดิตก็ถูกเพิกถอน แต่จำเลยไม่ได้แจ้งการเพิกถอนให้โจทก์ทราบ โจทก์หลงเชื่อว่าเครดิตยังใช้อยู่ จึงส่งสินค้าที่เหลือทั้งหมดไป คราวนี้จำเลยไม่ยอมจ่ายเงิน โจทก์ไม่สามารถทวงเงินจากผู้ซื้อได้จึงฟ้องจำเลยตามจำนวนเงินที่เหลืออยู่ตามเครดิต จำเลยยอมรับว่าจำเลยหลงลืมมิได้แจ้งการยกเลิกเครดิตให้โจทก์ทราบ ศาลตัดสินให้จำเลยชนะคดี โดยถือว่าเครดิตชนิดที่เพิกถอนได้ จำเลยไม่มีหน้าที่ที่จะต้องแจ้งการเพิกถอนให้โจทก์ทราบ

UCP 500 ข้อ 8 กำหนดไว้ว่า เครดิตชนิดเพิกถอนได้อาจถูกแก้ไขหรือเพิกถอนโดยธนาคารผู้เปิดเครดิตได้ตลอดเวลาโดยไม่ต้องแจ้งให้ผู้รับประโยชน์ทราบล่วงหน้า อย่างไรก็ตามหากธนาคารตัวแทนได้จ่ายเงินหรือรับรองตั๋วแลกเงินไปโดยถูกต้องก่อนที่จะมีการเพิกถอนธนาคารผู้เปิดเครดิตก็ต้องชำระคืนแก่ธนาคารตัวแทน

2. เครดิตที่มีการยืนยัน (Confirmed Credit)

ในกรณีที่ผู้ขายสินค้าไม่เชื่อถือธนาคารผู้เปิดเครดิตผู้ขายก็อาจตกลงกับผู้ซื้อโดยให้ผู้ซื้อเปิดเครดิตชนิดยืนยันแก่ผู้ขาย กรณีเช่นนี้ธนาคารผู้เปิดเครดิตจะทำความตกลงกับธนาคารตัวแทนในประเทศผู้ขายให้เพิ่มความรับผิดชอบไปในเครดิตด้วย โดยให้ธนาคารนั้นยืนยันเลตเตอร์ออฟเครดิต ซึ่งเท่ากับว่าธนาคารตัวแทนให้การรับรองแก่ผู้รับประโยชน์ว่าธนาคารจะชำระเงินให้แก่ผู้รับประโยชน์เมื่อผู้รับประโยชน์ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในเลตเตอร์ออฟเครดิตครบถ้วนแล้ว กล่าวคือ ธนาคารตัวแทนมีความรับผิดชอบจะต้องจ่ายเงินแม้ว่าธนาคารผู้เปิดเลตเตอร์ออฟเครดิตจะได้เลิกกิจการหรือไม่สามารถชำระเงินได้ไม่ว่าด้วยประการใดๆ (UCP 600 ข้อ 8) กำหนดหน้าที่ของธนาคารผู้ยืนยัน (Confirming Bank) ไว้เช่นเดียวกับกับธนาคารผู้เปิดเครดิต (Issuing Bank)

ธนาคารผู้ยืนยันเครดิตเมื่อชำระเงินให้แก่ผู้ขายแล้วไม่อาจไล่เบี้ยเอาค่าเสียหายแก่ผู้ขายได้ ยกเว้นแต่ได้ตกลงกับผู้ขายในการสงวนสิทธิดังกล่าว หรือการชำระเงินเกิดจากการฉ้อโกงของผู้ขาย อย่างไรก็ตามธนาคารยังคงมีสิทธิได้รับชำระเงินจากธนาคารผู้เปิดเครดิตหรือจากผู้ซื้อ

หากธนาคารที่ได้รับมอบหมายไม่ประสงค์จะยืนยันเครดิตจะต้องแจ้งให้ธนาคารผู้เปิดเครดิตทราบโดยไม่ชักช้า (without delay) และอาจเพียงแต่แจ้งการเปิดเครดิตโดยไม่ยืนยันการชำระเงินให้ผู้ขายทราบ (UCP 600 ข้อ 8 (d))

ตัวอย่างคดีในศาลอังกฤษ คือ

Hamzeh Malas & Sons v. British Imex Industries Ltd. (๑๙๕๘) ๒ QB. ๑๒๗

บริษัทในประเทศจอร์แดน โจทก์สั่งซื้อเหล็กเส้นจากบริษัทในประเทศอังกฤษ โดยมีข้อตกลงให้แบ่งส่งสินค้าเป็น ๒ เทียบเรือ การชำระราคาโดยวิธีเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิตชนิด ยืนยัน ๒ ฉบับ ฉบับละเที่ยว ได้มีการเปิดเครดิตตามสัญญาโดยถูกต้องและมีการยืนยันเครดิตไป ยังผู้ขายแล้ว แต่ปรากฏว่าเมื่อส่งสินค้างวดแรกและผู้ขายได้รับชำระเงินไปแล้ว ผู้ซื้อพบว่าสินค้า เทียบแรกไม่ถูกต้องตรงตามสัญญา ผู้ซื้อจึงยื่นคำร้องต่อศาล ขอให้ศาลมีคำสั่งห้ามชั่วคราวมิให้ ผู้ขายเรียกเก็บเงินในการขนส่งเที่ยวที่สอง ศาลอุทธรณ์อังกฤษยกคำร้องโดยวินิจฉัยว่าธนาคารซึ่ง ยืนยันเครดิตนั้นมีหน้าที่ที่จะต้องจ่ายเงินให้แก่ผู้รับประโยชน์โดยไม่คำนึงว่าจะมีการปฏิบัติผิด สัญญาระหว่างผู้ซื้อกับผู้ขายหรือไม่ และผู้ขายย่อมได้หลักประกันว่าจะไม่มีสิ่งใดๆ มาขัดขวางมิ ให้ตนได้รับชำระราคาได้

3. เครดิตที่ไม่มีการยืนยัน (Unconfirmed Credits)

UCP 600 ข้อ 12 กำหนดว่า เว้นแต่ธนาคารที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นธนาคารผู้ยืนยันการ ชำระเงินด้วย การมอบอำนาจให้ชำระเงิน หรือรับซื้อตั๋วเงินไม่ถือว่าธนาคารที่ได้รับการแต่งตั้งมี ภาระผูกพันใด ๆ ที่จะต้องปฏิบัติตามดังกล่าว เว้นแต่ธนาคารนั้นจะได้ตกลงยินยอมไว้อย่างชัดเจนและ แจ้งให้ผู้รับประโยชน์ทราบ

เครดิตชนิดนี้ธนาคารในประเทศผู้ขาย (ธนาคารผู้แจ้งเครดิต) เพียงแต่แจ้งเครดิต (advice) ให้ผู้รับประโยชน์ทราบเท่านั้น มิได้เข้าไปยืนยันเครดิตฉบับนั้นด้วย เครดิตชนิดนี้ ธนาคารผู้แจ้งเครดิตจึงยังไม่มี ความรับผิดชอบใดๆ (UCP 600 ข้อ 9 (a)) จนกว่าจะรับเอกสารและ ชำระเงิน หรือรับรองตั๋วแลกเงินแล้ว

4. เครดิตชนิดที่โอนได้ (Transferable Credit)

เครดิตมีทั้งชนิดที่โอนได้และโอนไม่ได้ UCP 600 ข้อ 38 ให้ความหมายของเครดิตที่ โอนได้ว่า หมายถึงเครดิตที่ระบุไว้โดยเฉพาะว่า “สามารถโอนได้” (transferable) เครดิตชนิดนี้ สามารถโอนได้เต็มจำนวนหรือบางส่วนให้แก่ผู้รับประโยชน์รายอื่น (ผู้รับประโยชน์อันดับที่สอง) ตามคำขอของผู้รับประโยชน์ (ผู้รับประโยชน์ลำดับแรก)

เครดิตที่โอนได้อาจถูกโอนบางส่วนให้แก่ผู้รับประโยชน์ลำดับที่สองมากกว่าหนึ่งรายหาก เครดิตอนุญาตการเบิกเงิน หรือส่งสินค้าบางส่วน (partial drawing or shipments are allowed)

ธนาคารที่ได้รับมอบหมายให้ทำการโอน (transferring bank) ไม่มีพันธะที่จะต้องทำการ โอน เว้นแต่จะอยู่ในขอบเขตและรูปแบบที่ให้ความยินยอมไว้โดยชัดแจ้ง

ผู้ขายอาจขอให้ผู้ซื้อเปิดเครดิตชนิดที่โอนได้เพื่อนำไปโอนชำระให้แก่ผู้ผลิตสินค้าให้แก่ ตนอีกต่อหนึ่งหรือผู้ขายรายอื่น ซึ่งโดยทั่วไปผู้ขายรายแรกจะโอนชำระเพียงบางส่วน ส่วนที่เหลือ

เป็นกำไรก็จะเก็บไว้เองในการนี้ธนาคารที่ได้รับมอบหมายจะออกเครดิตอีกฉบับหนึ่งแก่ผู้รับประโยชน์คนที่สองในจำนวนที่น้อยกว่าเครดิตฉบับแรก

เครดิตชนิดที่โอนไม่ได้ ไม่ห้ามผู้รับประโยชน์ที่จะโอนไปในลักษณะของการโอนสิทธิ เรียกรื่อง (UCP 600 ข้อ 39)

5. รีวอลวิงเครดิต (Revolving Credit)

เครดิตชนิดนี้ใช้สำหรับการซื้อขายที่มีการส่งสินค้าหลายเที่ยว แทนที่จะมีการเปิด เลตเตอร์ออฟเครดิตแต่ละครั้งไป ธนาคารอาจใช้วิธีเปิดเครดิตเพียงครั้งเดียวให้มีกำหนดเวลานานพอที่จะครอบคลุมการส่งสินค้าจนกว่าจะเสร็จ แต่เนื่องจากตัวแลกเงินที่ผู้รับประโยชน์ส่งจ่ายเมื่อรวมกันทุกครั้งแล้วอาจเกินวงเงินในเลตเตอร์ออฟเครดิต จึงได้มีการกำหนดเงื่อนไขของการส่งจ่ายตัวแลกเงินไว้แตกต่างกัน เช่น ให้มีการกำหนดจำนวนวงเงินใหม่ทุกครั้งที่มีการนำตัวแลกเงินมาติดต่อ หรือกำหนดจำนวนเงินที่แน่นอนให้ผู้รับประโยชน์ส่งจ่ายตัวแลกเงินเป็นระยะๆ แต่ไม่สะสม เช่น ให้ผู้รับประโยชน์นำตัวแลกเงินมาขึ้นเงินได้เดือนละไม่เกิน ๕,๐๐๐ ปอนด์ เป็นระยะเวลา ๖ เดือน เดือนใดที่ผู้รับประโยชน์ไม่ได้ส่งจ่ายหรือส่งจ่ายไม่ครบ จำนวนเงินนั้นก็ป็นอันยกเลิกไป หรืออาจกำหนดให้มีการสะสมได้ ซึ่งหมายความว่า ให้จำนวนเงินที่ผู้รับประโยชน์ไม่ได้ส่งจ่ายหรือส่งจ่ายไม่ครบยกยอดไปใช้ในเดือนต่อไปได้

6. เครดิตหมุนเครดิต (Back to Back Credit)

เครดิตชนิดนี้เป็นเลตเตอร์ออฟเครดิตที่ธนาคารเปิดขึ้นให้แก่ลูกค้าโดยมีเลตเตอร์ออฟเครดิตอีกฉบับหนึ่ง ซึ่งลูกค้านำมามอบไว้แก่ธนาคารเพื่อเป็นประกัน วิธีนี้ใช้ในกรณีที่มีพ่อค้าคนกลางหลายคน เช่น พ่อค้าไทยสั่งซื้อเครื่องจักรจากพ่อค้าสิงคโปร์ พ่อค้าสิงคโปร์ไม่มีเครื่องจักรดังกล่าวแต่สามารถติดต่อขอซื้อจากพ่อค้าอังกฤษได้ พ่อค้าสิงคโปร์จึงตกลงขายสินค้าให้แก่พ่อค้าไทย ในการนี้พ่อค้าไทยจะเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิตชนิดเพิกถอนไม่ได้เพื่อประโยชน์แก่พ่อค้าสิงคโปร์และพ่อค้าสิงคโปร์ก็จะมอบเครดิตนั้นแก่ธนาคารในประเทศตนเพื่อสนับสนุนการเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิตเพื่อประโยชน์แก่พ่อค้าอังกฤษ พ่อค้าอังกฤษส่งสินค้าไปยังประเทศไทยโดยตรงแต่เอกสารต่างๆ จะส่งมาที่ธนาคารสิงคโปร์ พ่อค้าสิงคโปร์ออกใบกำกับสินค้าและส่งจ่ายตัวแลกเงินใหม่เอากับพ่อค้าไทยตามจำนวนเงินในเครดิตที่พ่อค้าไทยเปิดมา ซึ่งพ่อค้าสิงคโปร์ก็จะได้กำไรจากผลต่างของเครดิตทั้งสอง

7. เครดิตที่มีข้อกำหนดตัวแดง (Red Clause Credit)

เป็นเครดิตที่ผู้ซื้ออนุญาตให้ธนาคารจ่ายเงินล่วงหน้าให้แก่ผู้ขายเพื่อนำไปเป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการส่งสินค้าก่อนที่ผู้ขายจะได้มอบเอกสารต่างๆ แก่ธนาคารตัวแทน ในกรณีเช่นนี้อาจมีข้อกำหนดให้ผู้ขายหาหลักประกันมาวาง เช่น ใบรับฝากสินค้า หรือหาธนาคารมาค้ำประกัน

เมื่อผู้ขายส่งสินค้าแล้วก็จัดทำตัวแลกเงินและแนบเอกสารต่างๆ มามอบให้แก่ธนาคาร เพื่อขอรับเงินที่ยังเหลืออยู่เมื่อหักจำนวนที่รับไปแล้ว

8. เครดิตเพื่อการบรรจุ (Packing Credit)

เครดิตเพื่อการบรรจุทำหน้าที่เช่นเดียวกับเครดิตที่มีข้อกำหนดตัวแดงแตกต่างกันตรงที่ว่าเครดิตเพื่อการบรรจุขึ้นอยู่กับดุลพินิจและการริเริ่มของธนาคารตัวแทนเอง กรณีนี้เมื่อผู้ขายได้รับเลตเตอร์ออฟเครดิตจากผู้ซื้อสินค้า แต่ไม่มีเงินเพียงพอในการจัดเตรียมสินค้าและบรรจุหีบห่อผู้ขายอาจติดต่อขอรับความช่วยเหลือจากธนาคารผู้แจ้งเครดิตขอรับเงินล่วงหน้าไปก่อน โดยมีหลักประกันเช่นให้ผู้ขายนำสินค้าไปฝากไว้ที่คลังสินค้าของธนาคาร หรือนำใบรับฝาก สินค้าไปจำนำไว้แก่ธนาคาร หรือหาหลักประกันอื่น เมื่อผู้ขายพร้อมที่จะส่งสินค้าแล้ว ผู้ขายก็จะต้องให้คำรับรองต่อธนาคารเป็นลายลักษณ์อักษรว่าจะนำตัวแลกเงินและเอกสารต่างๆ มายื่นขายที่ธนาคารก่อนเครดิตจะหมดอายุ ธนาคารจึงจะมอบใบรับฝากสินค้าให้ผู้ขายไปดำเนินการส่งสินค้า

9. เครดิตที่รับซื้อได้ (Negotiable Credit)

UCP 600 ข้อ 2 ให้คำจำกัดความของการรับซื้อ (negotiation) ว่าหมายถึงการรับซื้อตัวแลกเงินโดยธนาคารที่ได้รับการแต่งตั้ง (ที่ส่งจ่ายเอาแก่ธนาคารอื่นซึ่งไม่ใช่ธนาคารที่แต่งตั้ง) และ/หรือรับซื้อเอกสารที่ยื่นมาตามข้อกำหนดและเงื่อนไขในเครดิตโดยการชำระเงินล่วงหน้า หรือตกลงที่จะชำระเงินล่วงหน้าแก่ผู้รับประโยชน์ในวันหรือก่อนวันทำการของธนาคาร โดยจะมีการจ่ายชดเชยเงินดังกล่าวคืนให้แก่ธนาคารผู้ได้รับการแต่งตั้งที่รับซื้อไว้ กรณี L/C ระบุว่า Available with/by any bank by negotiation ซึ่งผู้รับประโยชน์สามารถนำเอกสารและตัวแลกเงินไปเสนอขอรับเงินจากธนาคารใด ๆ ก็ได้ ธนาคารที่รับซื้อเอกสารและจ่ายเงินไม่สามารถเรียกเงินคืนจากธนาคารผู้เปิด L/C ได้

10. สแตนด์บายเครดิต (Standby Credit)

ในทางการค้าสแตนด์บายเครดิตทำหน้าที่ไม่เหมือนกับเครดิตทั่วไปซึ่งใช้เป็นวิธีการชำระเงินอย่างหนึ่งตามสัญญาซื้อขายหรือบริการ หากแต่เป็นวิธีที่ธนาคารให้ประกันการปฏิบัติตามสัญญาซื้อขายหรือการให้บริการแก่คู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง โดยมีลักษณะแตกต่างกับสัญญาค้ำประกันทั่วไป UCP 600 ข้อ 1 กำหนดว่ากฎข้อบังคับฉบับนี้ใช้บังคับกับเครดิตที่มีเอกสารประกอบ (documentary credit) ทุกประเภท รวมทั้งเลตเตอร์ออฟเครดิตเพื่อการค้ำประกัน (standby letter of credit) ด้วย ดังนั้น สแตนด์บายเครดิตโดยสภาพจึงเป็นสัญญาที่แยกต่างหากจากสัญญาซื้อขายหรือสัญญาอื่นอันเป็นสัญญาหลัก และคู่สัญญาไม่อาจกล่าวอ้างหรือยกข้อต่อสู้ใดๆ อันเกิดจากความสัมพันธ์ตามสัญญาหลักมาเป็นข้ออ้างในการไม่ปฏิบัติตามสัญญาได้ สแตนด์บายเครดิตจึงไม่ใช่สัญญาอุปกรณ์เหมือนอย่างสัญญาค้ำประกันทั่วไป ซึ่งผู้ค้ำประกันอาจยกความไม่

สมบูรณ์ของสัญญาหลักหรือ ข้อต่อสู้ของลูกหนี้ขึ้นต่อผู้เจ้าหนี้ได้ และธนาคารจะต้องปฏิบัติโดยเคร่งครัดเกี่ยวกับเอกสารและต้องชำระเงินแก่ผู้รับประโยชน์เมื่อผู้รับประโยชน์ปฏิบัติถูกต้องตามเงื่อนไขแล้ว สแตนด์บายเครดิตมีลักษณะเช่นเดียวกับ Demand Bonds ซึ่งออกโดยธนาคารเพื่อประกันการปฏิบัติตามสัญญาของคู่สัญญา โดยธนาคารจะชำระเงินเมื่อผู้รับประโยชน์เรียกร้องตามเงื่อนไขที่กำหนดและตกลงจะไม่ยกข้อต่อสู้ใดๆ อันเกิดจากสัญญาหลักขึ้นต่อผู้รับประโยชน์ (ICC Uniform Rules for Demand Guarantees No. 458) วัตถุประสงค์ในการให้ทำประกันในลักษณะเช่นนี้ก็เพื่อหลีกเลี่ยงการเป็นคดีความในศาล

ความเกี่ยวพันตามกฎหมายระหว่างคู่สัญญาต่างๆ ในเลตเตอร์ออฟเครดิต

คู่สัญญาตามเลตเตอร์ออฟเครดิตมีดังต่อไปนี้

ก ผู้ขอเปิดเครดิตซึ่งเป็นผู้ซื้อสินค้าหรือผู้สั่งสินค้าเข้า (Buyer or Importer)

ข ผู้ขายสินค้าหรือผู้รับประโยชน์ (Seller or Beneficiary)

ค ธนาคารผู้เปิดเครดิต (Issuing Bank)

ง ธนาคารผู้แจ้งเครดิต (Advising Bank) หรือธนาคารผู้ยืนยัน (Confirming Bank) หรือธนาคารผู้จ่ายเงิน (Paying Bank)

ความเกี่ยวพันระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายเป็นไปตามสัญญาซื้อขายระหว่างกันเองเพราะผู้ซื้อและผู้ขายเป็นคู่สัญญาโดยตรง จึงยอมที่จะฟ้องหรือถูกฟ้องเป็นคดีได้หากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งปฏิบัติผิดสัญญา กรณีที่ไม่มีการชำระเงินตามเครดิตผู้ขายย่อมสามารถฟ้องผู้ซื้อได้

ความเกี่ยวพันระหว่างผู้ขอเปิดเครดิตกับธนาคารผู้เปิดเครดิตไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะ จึงต้องพิจารณาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งถือได้ว่าเป็นเอกเทศสัญญาชนิดหนึ่ง โดยคำขอเปิดเครดิตของผู้ขอเปิดเครดิตเป็นคำเสนอ และธนาคารผู้รับเปิดเครดิตหากตกลงยินยอมที่จะเปิดเครดิตให้ก็เป็นคำสนอง

คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๓๓๘/๒๕๒๖

จำเลยยื่นคำขอเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิตต่อโจทก์ โจทก์สนองรับยอมเกิดเป็นสัญญาผูกพันเมื่อโจทก์ชำระราคาสินค้าที่จำเลยสั่งซื้อให้แก่ผู้ขายไป จำเลยยอมมีหน้าที่ชำระเงินคืนแก่โจทก์พร้อมทั้งดอกเบี้ยและค่าบริการ

ความเกี่ยวพันระหว่างธนาคารผู้เปิดเครดิตกับธนาคารผู้แจ้งเครดิตหรือธนาคารผู้จ่ายเงินปรับเข้าได้ว่าเป็นสัญญาตัวการตัวแทนซึ่งอยู่ภายใต้ UCP 600 ส่วนหนึ่งและหลักปฏิบัติการธนาคารระหว่างประเทศ (International Banking Practice) อีกส่วนหนึ่ง สำหรับธนาคารผู้เปิดเครดิตกับผู้รับประโยชน์ก็เป็นสัญญาชนิดหนึ่งเช่นเดียวกัน โดยถือว่าธนาคารผู้เปิดเครดิตเมื่อได้เปิดเครดิตก็เท่ากับเป็นการนำคำเสนอไปยังผู้รับประโยชน์ให้ส่งสินค้ามาตามเครดิต เมื่อผู้รับประโยชน์ส่งสินค้ามาตามเครดิตแล้วก็ยอมถือว่าเป็นคำสนอง

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๗๓๐/๒๕๕๕

วินิจฉัยว่าเลตเตอร์ออฟเครดิตที่ธนาคารได้เปิดเพื่อชำระราคาสินค้าของลูกค้าของธนาคารนั้นก็ย่อมถือว่าเป็นคำเสนอ เมื่อได้มีการส่งสินค้ามาตามที่ระบุไว้ในเลตเตอร์ออฟเครดิตแล้วก็ย่อมถือได้ว่ามีคำสนองก่อให้เกิดสัญญาขึ้น

สิทธิเรียกร้องเงินที่ชำระไปตามเลตเตอร์ออฟเครดิตไม่มีกฎบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นจึงมีอายุความ ๑๐ ปี

สำหรับธนาคารผู้แจ้งเครดิต หากยืนยันเครดิตด้วย (Confirming Bank) ก็ถือว่ามีสัญญากับผู้รับประโยชน์ตามเงื่อนไขเดียวกับสัญญาระหว่างธนาคารผู้เปิดเครดิตกับผู้รับประโยชน์ หากไม่ยืนยันก็ไม่มีความสัมพันธ์ใดๆ กับผู้รับประโยชน์

สิทธิของผู้ขายที่มีต่อธนาคารและผู้ซื้อในกรณีธนาคารไม่ชำระหนี้ตามเครดิต

ตามกฎหมายอังกฤษ ผู้ขายมีสิทธิฟ้องเรียกค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจากธนาคารนอกเหนือจากจำนวนเงินในเครดิต

คดี Urguhart Lindsay & Co., Ltd. v. Eastern Bank Ltd. (๑๙๒๒) ๑ K.B.

ธนาคารจำเลยออกเครดิตเพื่อประโยชน์ของโจทก์ผู้ขายเป็นเครดิตชนิดเพิกถอนไม่ได้ ซึ่งได้รับการยืนยันในการชำระราคาสินค้าที่ส่งเป็นงวดๆ ธนาคารจำเลยได้จ่ายเงินให้แก่โจทก์แล้ว ๒ งวด แต่ในการส่งสินค้างวดที่สาม ธนาคารจำเลยปฏิเสธไม่จ่ายเงินตามตัวเงินที่โจทก์ส่งจ่าย โจทก์บอกเลิกสัญญาและฟ้องจำเลยเป็นคดี

ศาลอังกฤษตัดสินให้จำเลยชำระเงินตามตัวแลกเงินและค่าเสียหายอันเกิดจากการผิดสัญญา

มีปัญหาว่า ในกรณีเช่นนี้ผู้ขายจะเรียกให้ผู้ซื้อชำระราคาสินค้าให้แก่ตนตามสัญญาซื้อขายโดยไม่ต้องฟ้องธนาคารได้หรือไม่ หรือหากผู้ขายฟ้องธนาคารแต่ได้รับชำระหนี้เพียงบางส่วนผู้ขายจะมีสิทธิฟ้องเรียกจากผู้ซื้อชำระในส่วนที่ขาดจำนวนอีกได้หรือไม่

หลักกฎหมายอังกฤษถือว่า การที่สัญญากำหนดให้ชำระราคาสินค้าด้วยเครดิตแม้ผู้ซื้อจะได้อัดหาเครดิตให้ผู้ขายแล้วก็ตาม ก็ยังไม่ถือว่าผู้ซื้อปฏิบัติการชำระหนี้ของตนเสร็จสมบูรณ์แล้ว หากแต่ถือว่าเป็นการชำระหนี้โดยมีเงื่อนไข เว้นแต่จะมีการตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น ผลก็คือ ผู้ซื้อจะหลุดพ้นจากหนี้ที่ต้องชำระราคาแก่ผู้ขายต่อเมื่อธนาคารได้ชำระหนี้ตามเครดิตแล้วเท่านั้น ถ้าธนาคารไม่ชำระหนี้ ผู้ซื้อก็ยังคงมีหน้าที่ที่จะต้องชำระราคาสินค้าให้แก่ผู้ขายตามสัญญา

คดี Newman Industries, Ltd, v. Indo – British Industries Ltd. (๑๕๕๒) ๒ Lloyd's Rep. ๒๑๕

โจทก์ขายสินค้าให้จำเลยโดยตกลงให้จำเลยชำระราคาด้วยเครดิต โจทก์ยื่นเอกสารและตัวแลกเงินต่อธนาคาร แต่ธนาคารไม่ชำระเงิน โจทก์จึงฟ้องจำเลยเป็นคดีนี้ ศาลวินิจฉัยว่าโจทก์มีสิทธิฟ้องผู้ซื้อให้ชำระราคาได้ โดยถือว่าการชำระเงินโดยวิธีนี้เป็นวิธีการชำระเงินโดยมีเงื่อนไขเท่านั้น และถ้าหากจะให้ถือว่าการชำระเงินโดยการออกตัวแลกเงินเป็นการชำระหนี้อย่างเสร็จเด็ดขาดก็ต้องมีข้อความกล่าวไว้อย่างชัดเจนในสัญญาซื้อขาย

E.D. & F. Man Ltd. v. Nigerian Sweets & Confectionery Co. Ltd. (๑๕๗๗)Lloyd's Rep. ๕๐

วินิจฉัยว่ากรณีธนาคารในประเทศผู้ขายสมัครใจเลิกกิจการไปก่อนที่ผู้ขายจะเรียกเก็บเงิน ผู้ขายสามารถเรียกให้ผู้ซื้อชำระราคาได้ ถึงแม้ว่าผู้ซื้อจะได้ส่งมอบเงินให้แก่ธนาคารแล้ว เพราะการชำระเงินด้วยเครดิตยังไม่ถือว่าเป็นการชำระหนี้เสร็จสมบูรณ์แล้ว แต่ถือว่าเป็นการชำระหนี้โดยมีเงื่อนไข ปรากฏที่ผู้ขายยังไม่ได้รับชำระเงิน หนี้ตามสัญญาซื้อขายก็ยังไม่ระงับ

Hindley & Co. v. Tothill Watson & Co. (๑๕๘๔) ๑๓ N.Z.L.R. ๑๓

คดีนี้ปรากฏข้อเท็จจริงว่า ธนาคารได้รับรองตัวแลกเงินที่ผู้ขายส่งจ่ายมาจากธนาคารตามเงื่อนไขในเครดิตแล้ว ธนาคารไม่ชำระเงินเมื่อตัวเงินถึงกำหนด ผู้ขายจึงฟ้องผู้ซื้อเป็นจำเลย ศาลตัดสินให้จำเลยใช้เงินแก่โจทก์ โดยไม่เห็นด้วยกับข้อโต้แย้งของจำเลยว่าการรับรองตัวแลกเงินโดยธนาคารมีผลเท่ากับการชำระเงิน ซึ่งทำให้ผู้ซื้อหลุดพ้นจากความรับผิดชอบในการชำระราคาสินค้า

ระเบียบประเพณีและพิธีปฏิบัติเกี่ยวกับเครดิตที่มีเอกสารประกอบ

(Uniform Customs and Practice for Documentary Credits)

เนื่องจากการปฏิบัติทางการค้าเกี่ยวกับเครดิตที่มีเอกสารประกอบในประเทศต่างๆ ยังลักลั่นกันอยู่ หอการค้านานาชาติจึงได้ริเริ่มร่างประเพณีและวิธีปฏิบัติทั่วไปสำหรับเครดิตที่มีเอกสารประกอบขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อปี ค.ศ.๑๕๓๓ ต่อมาได้มีการแก้ไขใหม่ในปี ๑๕๕๑ และปี ๑๕๖๒ ปี ๑๕๘๓ ปี ๑๕๙๓ (UCP 500) ฉบับล่าสุดแก้ไขปี 2007 (UCP 600) ซึ่งมีผลบังคับตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2007 ธนาคารต่างๆ เกือบทั่วโลกรวมทั้งธนาคารในประเทศไทยได้แสดงความจำนงอย่างเป็นทางการว่า จะปฏิบัติตามประเพณีและพิธีปฏิบัตินี้

ศาลฎีกาเคยกล่าวถึงประเพณีและวิธีปฏิบัติทั่วไปในคำพิพากษาฎีกาที่ ๒๔๒๒/๒๔๕๕ ว่า ประเพณีการค้าของธนาคารพาณิชย์นั้น ถ้าไม่ปรากฏว่าคู่กรณีฝ่ายหนึ่งได้รู้ จะนำเอาประเพณีนั้นมาผูกมัดคู่กรณีฝ่ายนั้นให้นอกเหนือไปจากข้อตกลงในสัญญาไม่ได้ และมีคำพิพากษาฎีกาที่ ๗๗๕/๒๕๒๕ ซึ่งวินิจฉัยโดยที่ประชุมใหญ่ว่า กรณีที่ได้มีการตกลงให้เอาระเบียบประเพณีและพิธีปฏิบัติเกี่ยวกับเครดิตที่มีเอกสารประกอบ (แก้ไขเพิ่มเติม ปี ค.ศ. ๑๕๖๒) ของสภาหอการค้านานาชาติมาใช้บังคับแล้ว ศาลก็ต้องวินิจฉัยคดีไปตามประเพณีและพิธีปฏิบัตินั้น

ปัจจุบันในแบบฟอร์มคำขอเปิดเครดิตของธนาคารทุกธนาคาร จึงมีข้อความว่าผู้ขอเปิดเครดิตยินยอมจะปฏิบัติตามประเพณีและวิธีปฏิบัติทั่วไปของสภาหอการค้าดังกล่าว

เดิมด้วยบทประเพณีและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับเครดิตที่มีเอกสารประกอบ (UCP 500) มี ๗ หมวด คือ A ถึง G๔๕ ข้อ เริ่มด้วย

หมวด A. ซึ่งเป็นบททั่วไปและคำจำกัดความต่างๆ ที่สำคัญคือ เครดิตที่มีเอกสารประกอบหมายถึง ข้อตกลงซึ่งธนาคารรับดำเนินการตามคำสั่งของผู้ขอเปิดเครดิตในอันที่จะจ่ายเงินให้ หรือตามคำสั่งของบุคคลที่สาม (ผู้รับประโยชน์) หรือรับรองและจ่ายเงินตามตั๋วแลกเงินที่ผู้รับประโยชน์เป็นผู้ทำขึ้น หรือมอบอำนาจให้ธนาคารอื่นเป็นผู้จ่ายเงินหรือรับรองและจ่ายเงินแทนหรือให้รับซื้อ เมื่อได้มีการยื่นเอกสารต่างๆ ถูกต้องตรงตามที่ระบุไว้ในเครดิต ข้อต่อไปคือเครดิตเป็นสัญญาที่ต้องแยกออกจากหากจากสัญญาซื้อขายหรือสัญญาอื่นๆ ธนาคารไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผูกพันกับสัญญานั้นๆ และการปฏิบัติเกี่ยวกับเครดิต ทุกฝ่ายปฏิบัติเกี่ยวกับเอกสารไม่เกี่ยวกับสินค้า ฯลฯ

ในหมวด B ว่าด้วยรูปแบบและการแจ้งการเปิดเครดิต ข้อแรกกำหนดว่าเครดิตมี ๒ ชนิด คือ ชนิดเพิกถอนได้ และเพิกถอนไม่ได้ เครดิตทุกฉบับควรระบุไว้ให้ชัดเจนว่าเป็นชนิดใด และหากไม่ระบุไว้ก็ให้ถือว่าเป็นชนิดเพิกถอนไม่ได้ ข้อต่อมาอธิบายถึงผลตามกฎหมายและพันธะที่ผู้กระทำต้องปฏิบัติและความรับผิดชอบ ประการสุดท้ายเป็นเรื่องการแจ้งการเปิดเครดิตและการสื่อสารโทรคมนาคม

ในหมวด C เป็นเรื่องภาระและความรับผิดชอบในการปฏิบัติเกี่ยวกับเครดิตว่าธนาคารจะต้องตรวจเอกสารทั้งหมดด้วยความระมัดระวังตามสมควร เพื่อให้แน่ใจว่าเอกสารที่ยื่นมานั้นมีข้อความถูกต้องตรงตามข้อตกลงและเงื่อนไขในเครดิต แต่ธนาคารไม่ต้องรับผิดชอบเกี่ยวกับแบบฟอร์ม ความสมบูรณ์ ความแน่นอน ความแท้จริง การปลอมแปลง หรือผลตามกฎหมายของเอกสารใดๆ และไม่รับผิดชอบในรายการ จำนวนน้ำหนัก คุณภาพ เงื่อนไข การบรรจุหีบห่อ การกำหนดเวลา หรือสภาพของสินค้าในการชำระหนี้สิน หรือฐานะของผู้ส่งสินค้า ผู้รับขนส่ง หรือผู้รับประกันภัย หรือบุคคลอื่นใดทั้งสิ้น ทั้งไม่ต้องรับผิดชอบต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจากความล่าช้า หรือสูญหายของข่าวสาร

หมวด D ว่าด้วยเรื่องเอกสาร การขนส่ง การประกันภัย บัญชีสินค้าและอื่นๆ ว่าเอกสารชนิดใดธนาคารจะรับได้ หรือรับไม่ได้ ภายใต้เงื่อนไขอย่างไร

หมวด E เป็นข้อกำหนดเบ็ดเตล็ด เช่น ข้อกำหนดเกี่ยวกับสินค้าและจำนวนเงิน การขึ้นเงินและการส่งสินค้า วันหมดอายุและการยื่นเอกสาร เป็นต้น

หมวด F ว่าด้วยเรื่องเครดิตชนิดที่โอนได้ (Transferable Credit) และ

หมวด G ว่าด้วยการโอนสิทธิเรียกร้อง

ส่วน UCP 600 ได้นำฉบับ 500 มาเขียนจัดเรียงเนื้อหาใหม่ แก้ไขถ้อยคำให้กระชับและง่ายแก่การเข้าใจและปฏิบัติ มีการเพิ่มเติมเนื้อหาแต่เพียงเล็กน้อย หลักเกณฑ์สำคัญส่วนใหญ่ยังคงเหมือนเดิม

UCP 600 จัดเรียงหัวข้อดังนี้

ข้อ 1 ว่าด้วยการใช้ UCP 600 ที่สำคัญคือกำหนดว่าข้อบังคับต่าง ๆ ผูกพันทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เว้นแต่จะมีการปรับปรุงแก้ไข หรือตัดออกไว้อย่างชัดเจนในเครดิต

ข้อ 2 และ 3 เป็นคำจำกัดความ (Definitions) และการแปลความหมาย (Interpretations) ที่สำคัญ คือ คำจำกัดความของคำว่าเครดิต (Credit) การชำระเงิน (Honour) การลงนาม (Signed) และความหมายของถ้อยคำต่าง ๆ เช่น ประมาณ จนถึง ระหว่าง และ หลังจาก ในวันที่ หรือประมาณวันที่ (on or about) หมายถึง ช่วงเวลา 5 วัน ก่อนวันระบุหรือหลังจากวันที่ระบุ หรือหลังจาก วันที่ระบุ to จนถึง until จนกระทั่ง still จาก from ระหว่าง between หากใช้เพื่อกำหนดระยะเวลาส่งสินค้าให้นับระบุไว้ครบจาก From หรือ หลังจาก Letter หากนำมาใช้เพื่อกำหนดวันที่ครบกำหนดไม่นับวันถูกระบุ เป็นต้น

ข้อ 4 และ 5 ว่าด้วยลักษณะของเครดิตว่าเป็นสัญญาที่แยกออกจากสัญญาซื้อขายหรือสัญญาอื่นอันเป็นสัญญาหลัก ธนาคารดำเนินการเกี่ยวข้องกับเอกสารและไม่เกี่ยวกับสินค้า หรือบริการ

ข้อ 6 การขึ้นเงิน วันที่หมดอายุและสถานที่สำหรับยื่นเอกสาร

ข้อ 7 และ 8 ความรับผิดชอบของธนาคารผู้เปิด และธนาคารผู้ยืนยัน ที่ต้องชำระเงินทันที ชำระตามกำหนดหรือรับรองตัวแลกเงินที่ยื่นกับตน หรือชำระเงินเมื่อธนาคารที่ได้รับการแต่งตั้งไม่ชำระเงิน หรือรับรองกรณีที่ธนาคารที่แต่งตั้งไม่รับรอง หรือรับซื้อตัวแลกเงินกรณีที่ธนาคารที่ได้รับการแต่งตั้งไม่รับซื้อ ความผูกพันดังกล่าวไม่อาจเพิกถอนได้และต้องรับผิดชอบในการใช้เงินคืนแก่ธนาคารที่ได้รับการแต่งตั้งซึ่งได้ชำระเงินไปโดยถูกต้องตามเครดิตหรือรับซื้อตัวแลกเงิน ความรับผิดชอบของธนาคารผู้เปิด หรือยืนยันต่อธนาคารผู้ได้รับการแต่งตั้งเป็นอิสระจากความรับผิดชอบระหว่างธนาคารผู้เปิดกับผู้รับประโยชน์

ข้อ 9 – 11 การแจ้งเครดิตและการแก้ไขเครดิต (Advising of Credit and Amendments)

ข้อ 12 – 13 การแต่งตั้งธนาคาร (Nomination) และ การชดใช้เงินคืนระหว่างธนาคาร (Bank – to – Bank Reimbursement Arrangement)

ข้อ 14 – 28 ว่าด้วยมาตรฐานในการตรวจสอบเอกสาร (Standard for Examination of Documents) การยื่นเอกสารที่เป็นไปตามเครดิต (Complying Presentation) เอกสารที่ไม่ตรงกับเครดิต (Discrepant Documents) ต้นฉบับเอกสารและสำเนา (Original Documents and Copies) บัญชีสินค้าเพื่อการพาณิชย์ (Commercial Invoice) เอกสารการขนส่งหลายรูปแบบ (Multimodal or Combined Document) ใบตราส่ง (Bill of Lading) ใบรับสินค้าทางทะเล (Sea Waybill)

เอกสารการขนส่งทางอากาศ (Air Transport Document) การขนส่งทางถนน รถไฟ ทางน้ำภายใน (Road Rail or Inland Waterway Documents).....เอกสารการประกันภัย (Insurance Document)

ข้อ 29 การขยายวันที่หมดอายุหรือวันสุดท้ายของการยื่นเอกสาร (Extension of Expiry Date or Last Day for Presentation)

ข้อ 30 จำนวนเงินตามเครดิต ปริมาณ และราคาต่อหน่วยที่ยินยอมให้ขาดหรือเกิน

ข้อ 31 – 32 การเบิกเงินหรือการส่งสินค้าบางส่วน (Partial Drawing or Shipments) และการเบิกเงินและการส่งสินค้าเป็นงวด ๆ (Installment Drawings or Shipments) งวดใดไม่เป็นหรือไม่ส่งสินค้าเครดิตจะใช้เบิกเงินไม่ได้สำหรับงวดนั้นและงวดต่อไป

ข้อ 33 เวลาที่ยื่นเอกสาร (Hours of Presentation)

ข้อ 34 การไม่ต่อรับผลต่อความถูกต้องของเอกสาร (Disclaimer on Effectiveness of Documents) เช่น รูปแบบ ความพอเพียง ความถูกต้อง ความแท้จริง การปลอมแปลง ปัญหาทางกฎหมายของ.....

ข้อ 35 การไม่ต้องรับผลต่อการสื่อสารและการแปลความหมาย (Disclaimer on Transmission and Translation) เช่น ความล่าช้า สูญหาย ขาดหายไม่สมบูรณ์ ผิดพลาดอื่น เกิดจากการส่งข่าวสาร จดหมาย เอกสาร

ข้อ 36 เหตุสุดวิสัย (Force Majuro)

ข้อ 37 การไม่ต้องรับผลต่อการกระทำของผู้สั่ง (Disclaimer of Acts of an Instruction party)

กรณีที่ธนาคารใช้บริการของธนาคารอื่นเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามคำสั่งของผู้ขอเปิด ผู้ขอเปิดต้องเป็นผู้รับภาระและความเสี่ยง ธนาคารผู้เปิดหรือผู้แจ้งเครดิต ไม่ต้องรับผิดชอบต่อคำสั่งที่ตนส่งไปให้ธนาคารอื่นปฏิบัติ และธนาคารนั้นไม่ยอมปฏิบัติตาม แม้ธนาคารผู้ให้คำสั่งจะเป็นผู้เลือกใช้ธนาคารนั่นเอง

ข้อ 38 เครดิตที่โอนได้ (Transferable Credits)

ข้อ 39 การโอนสิทธิเรียกร้อง (Assignment of Proceeds)

กฎหมายที่ใช้บังคับแก่คู่สัญญาในตลาดออร์ออฟเครดิต

เนื่องจากสัญญาตลาดออร์ออฟเครดิตเกี่ยวข้องกับคู่สัญญาหลายฝ่าย หากมิได้มีการตกลงให้ใช้ UCP บังคับ กฎหมายที่นำมาใช้บังคับกับคู่สัญญาจะแตกต่างกันไป เช่น ระหว่างผู้ซื้อและธนาคารผู้เปิดเครดิตซึ่งอยู่ในประเทศเดียวกัน กฎหมายที่ใช้บังคับจึงได้แก่กฎหมายของประเทศนั้น ระหว่างผู้ขายและผู้แจ้งเครดิตก็อยู่ในประเทศเดียวกันแต่คนละประเทศกับผู้ซื้อ ส่วนธนาคารผู้เปิดเครดิต และธนาคารผู้แจ้งเครดิต อยู่คนละประเทศจึงจำเป็นต้องพิจารณาตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการขัดกันแห่งกฎหมาย

ทรัสต์รีซีพ (Trust Receipt)

เป็นบริการให้สินเชื่อทางการเงินของธนาคารอย่างหนึ่ง การที่ลูกค้าจะต้องชำระเงินให้แก่ธนาคารก่อนที่ธนาคารจะปล่อยเอกสารให้ลูกค้าไปออกสินค้านั้น บางครั้งลูกค้ามีความขัดข้องทางการเงินไม่สามารถชำระเงินให้ได้ แต่มีความจำเป็นที่จะต้องเอาเอกสารไปออกสินค้า เพื่อให้สินค้าตกค้างอยู่ที่ท่าเรือนานเกินไป และเพื่อนำสินค้าไปขายนำเงินมาชำระหนี้ต่อธนาคาร ลูกค้าอาจขอทำทรัสต์รีซีพ เมื่อธนาคารพิจารณาเห็นสมควรก็จะจัดทำให้

ทรัสต์รีซีพ คือ สัญญาระหว่างลูกค้ากับธนาคารทำขึ้นโดยอาศัยความเชื่อถือว่าธนาคารมีต่อลูกค้า โดยลูกค้าขอรับเอกสารการขนส่งสินค้าเพื่อนำไปปรับสินค้าก่อนในการนี้ลูกค้าให้คำรับรองว่าธนาคารเป็นผู้มีกรรมสิทธิ์ในสินค้านั้น และมีอำนาจที่จะเรียกกลับคืนมาหรือทำการจำหน่ายได้ทุกโอกาส และในการจำหน่ายสินค้านั้นลูกค้าจะกระทำไปเพื่อประโยชน์ของธนาคาร และจะนำเงินที่ขายสินค้านั้นมาชำระแก่ธนาคาร

ตัวอย่างที่ศาลฎีกาเคยพิพากษาเกี่ยวกับเรื่องนี้คือ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖/๒๕๑๗

เอกสารทรัสต์รีซีพที่ผู้สั่งซื้อสินค้าจากต่างประเทศทำให้ไว้แก่ธนาคาร โดยยอมให้ธนาคารยึดถือเอกสารดังกล่าวเป็นประกันเพื่อการชำระเงินตามตัวเงินและถือกรรมสิทธิ์ในสินค้าที่สั่งซื้อเป็นของธนาคาร โดยผู้สั่งซื้อสินค้าจะต้องเอาสินค้านั้นไปจำหน่ายแล้วนำเงินที่ได้จากการขายมาชำระให้ธนาคารผู้ร้อง อันเป็นผลจากการที่ผู้สั่งซื้อสินค้าเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิตไว้กับธนาคารในการสั่งซื้อสินค้านั้นเป็นสัญญาต่างตอบแทนชนิดหนึ่งซึ่งมีผลผูกพันคู่กรณีตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๓๖๕ วัตถุประสงค์แห่งสัญญาเช่นนี้ นอกจากจะก่อให้เกิดสิทธิแก่ธนาคารในฐานะเจ้าหนี้จะเรียกร้องเอามาخذใช้ราคาสินค้าแล้วยังเป็นการโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินเฉพาะสิ่งให้เจ้าหนี้ไปจนกว่าจะมีการชำระราคาแล้วเสร็จ ตราใบไคที่ผู้สั่งซื้อสินค้ายังไม่ชำระราคา สินค้าให้แก่ธนาคาร ก็จะเรียกร้องเอากรรมสิทธิ์ในสินค้าคืนจากธนาคารไม่ได้ กรณีเช่นนี้ธนาคารจึงเป็นทั้งเจ้าหนี้และเจ้าของสินค้าไปพร้อมๆ กัน

เอกสารทรัสต์รีซีพที่จำเลยทำให้ไว้แก่ธนาคาร ย่อมเป็นการก่อตั้งทรัพย์สินชอบด้วยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๒๕๘ กรรมสิทธิ์ในสินค้าที่สั่งซื้อมาจึงตกเป็นของธนาคารไปโดยชอบด้วยกฎหมาย ธนาคารมีสิทธิโดยสมบูรณ์ที่จะขอให้ปล่อยทรัพย์สินที่เจ้าหนี้ของจำเลยยึดไว้ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๕๔๖/๒๕๑๓

สัญญารับมอบสินค้าเชื่อหรือทรัสต์รีซีท คือ สัญญาระหว่างธนาคารผู้เปิดเลตเตอร์ออฟเครดิตและลูกค้าผู้ขอให้เปิดเครดิต โดยธนาคารสัญญาจะมอบเอกสารที่จะใช้ในการรับมอบสินค้าให้ผู้ขอเครดิตเพื่อไปรับสินค้าและนำสินค้านั้นไปขายได้ แต่กรรมสิทธิ์ในสินค้ายังเป็นของธนาคารอยู่ และทางฝ่ายผู้ขอเปิดเครดิตก็สัญญาว่าจะยึดถือเอกสารที่จะใช้ในการรับมอบสินค้ากับสินค้าที่รับมารวมทั้งเงินที่ขายสินค้านั้นได้ไว้ในนามของธนาคารและนำเงินชำระให้แก่ธนาคารเพื่อหักกับเงินที่เป็นหนี้ตามกราฟท์ สัญญาเช่นนี้มีผลผูกพันคู่กรณีตามกฎหมาย กรณีนี้ทำให้สัญญาก่อตั้งทรัสต์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๖๘๖ ไม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๐๑๐/๒๕๒๔

จำเลยขอเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิตไว้กับธนาคาร โจทก์เพื่อส่งสินค้าจากผู้ขายในต่างประเทศ ต่อมาผู้ขายได้ส่งสินค้าตามเลตเตอร์ออฟเครดิตนั้น โจทก์ได้จ่ายค่าสินค้าแทนจำเลยไปแล้ว และแจ้งให้จำเลยชำระเงิน จำเลยไม่มีเงินพอจะชำระให้ จึงขอรับเอกสารใบส่งสินค้าตามเลตเตอร์ออฟเครดิตไปเพื่อขอออกสินค้าจากท่าเรือ โดยทำสัญญาทรัสต์รีซีทไว้แก่โจทก์ การทำสัญญาทรัสต์รีซีทดังกล่าวจึงเป็นเพียงวิธีการผ่อนปรนของเจ้าหนี้ให้ลูกหนี้มีโอกาสนำสินค้าที่สั่งซื้อมาด้วยการเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิตออกจากท่าเรือไปขายเพื่อนำเงินมาชำระหนี้ตามสัญญาเลตเตอร์ออฟเครดิตเท่านั้น สัญญาทรัสต์รีซีทรายนี้เป็นสัญญาต่อเนื่องกับสัญญาเลตเตอร์ออฟเครดิต มิได้ทำให้หนี้ตามเลตเตอร์ออฟเครดิตระงับสิ้นไปได้ในตัว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๑๕๗/๒๕๒๔

จำเลยทำสัญญาทรัสต์รีซีท (ใบรับสินค้าเชื่อ) ให้ไว้แก่โจทก์เพื่อรับเอกสารการส่งสินค้าไปออกสินค้าจากท่าเรือเพื่อนำไปจำหน่ายแก่ผู้ซื้อ ดังนี้ การทำสัญญาทรัสต์รีซีทนั้นเป็นการโอนกรรมสิทธิ์ในสินค้าหรือเงินค่าขายสินค้าไปเป็นของโจทก์เพื่อชำระหนี้ค่าสินค้าตามตัวแลกเงินตามเลตเตอร์ออฟเครดิตและตามสัญญาทรัสต์รีซีท แม้จำเลยจะเป็นผู้ครอบครองสินค้าหรือเงินค่าขายสินค้าไว้ ก็เป็นการครอบครองหรือยึดไว้แทนโจทก์เพื่อชำระหนี้ดังกล่าวเท่านั้น เงินที่ขายได้ต้องหักชำระหนี้ค่าสินค้าและอุปกรณ์แก่โจทก์ เงินเหลือคืนให้จำเลย โจทก์ไม่มีสิทธิเอาเงินที่ขายสินค้าได้ไปหักกับหนี้รายอื่นที่ไม่เกี่ยวกับเลตเตอร์ออฟเครดิตและสัญญาทรัสต์รีซีท

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๓๔๘/๒๕๓๐

สัญญาทรัสต์รีซีทมิใช่การก่อตั้งทรัสต์ตามความหมายแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๖๘๖ จึงไม่ตกเป็นโมฆะ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๒๕๔/๒๕๔๔

สิทธิเรียกร้องตามสัญญาทรัสต์รีซีทที่มีอายุความ ๑๐ ปี ไม่ใช่เป็นกรณีตัวแทนเรียกร้องเงิน
ทดรองที่จ่ายแทนตัวการซึ่งมีอายุครบ 2 ปี

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๗๖/๒๕๔๘

สัญญาทรัสต์รีซีทที่ระบุให้กรรมสิทธิ์ในสินค้าตกอยู่แก่ธนาคารโจทก์ ก็เพื่อให้โจทก์มี
สิทธิอยู่ในฐานะเข้าหามีประกันเหนือสินค้า เพื่อเป็นการประกันการชำระหนี้ของจำเลยที่ 1 หาได้
เป็นการตกลงโอนกรรมสิทธิ์ให้แก่โจทก์เพื่อทดแทนการชำระหนี้ไม่ จำเลยที่.....จึงยังต้องผูกพัน
ชำระหนี้ตามคำขอเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิตและสัญญาทรัสต์รีซีท

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๘๕๐/๒๕๔๕

โจทก์ซึ่งเป็นผู้ขายสินค้ามีหน้าที่ตามสัญญาซื้อขายที่จะต้องส่งสินค้าให้แก่บริษัท ค. ผู้ซื้อ
ที่เมืองคิทรอยท์ ประเทศสหรัฐอเมริกา และโจทก์ได้ว่าจ้างจำเลยทั้งสองให้ขนส่งสินค้าไปส่งมอบ
ให้แก่ผู้ซื้อ แต่จำเลยทั้งสองไม่นำสินค้าไปส่งมอบให้แก่ผู้ซื้อตามสัญญา กลับยึดหน่วงสินค้าไว้
แล้วนำไปขายเสีย ดังนี้ โจทก์ในฐานะผู้ส่งของซึ่งเป็นคู่สัญญาตามสัญญาฉบับของทางทะเล
กับผู้ขนส่งย่อมมีสิทธิฟ้องร้องให้ผู้ขนส่งรับผิดชอบต่อโจทก์ได้ตามสัญญาฉบับของทางทะเล
เมื่อโจทก์จัดส่งสินค้าพิพาทลงเรือแล้ว โจทก์ได้นำใบตราส่งไปส่งมอบให้ธนาคารเพื่อขอรับเงิน
ค่าสินค้าที่ผู้สั่งซื้อเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิตไว้กับทางธนาคารดังกล่าว แต่เมื่อผู้รับตราส่งไม่ได้รับ
สินค้าตามที่สั่งซื้อจึงอาจยึดเงินค่าสินค้า โจทก์จึงยังไม่ได้รับเงินค่าสินค้าจากธนาคาร และธนาคาร
ได้คืนใบตราส่งให้แก่โจทก์ โจทก์ยังเป็นผู้ครอบครองต้นฉบับใบตราส่งสินค้าพิพาทดังกล่าว
ทั้งเมื่อบริษัท ค. ผู้ซื้อสินค้าพิพาทจากโจทก์ไม่ได้รับสินค้า บริษัทดังกล่าวก็ไม่มีหน้าที่จะต้องชำระ
ให้โจทก์ และไม่มีส่วนได้เสียในสินค้าเพราะไม่ใช่เจ้าของ โจทก์ซึ่งเป็นผู้ขายและผู้ส่งย่อมได้รับความ
เสียหาย โจทก์จึงมีอำนาจฟ้อง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๕๗๕/๒๕๕๒

การที่จำเลยที่ 1 ขอสินเชื่อเลตเตอร์ออฟเครดิตจากโจทก์ เมื่อโจทก์ชำระสินค้าแก่ผู้ขาย
ในต่างประเทศแทนจำเลยที่ 1 ไปเรียบร้อยแล้ว จำเลยที่ 1 จะต้องนำสินค้าออกไปพร้อมกับชำระ
ค่าสินค้าให้แก่โจทก์ แต่จำเลยที่ 1 ไม่มีเงินชำระจึงทำสัญญาทรัสต์รีซีทกับโจทก์พร้อมกับออกตั๋ว
สัญญาใช้เงินเพื่อชำระหนี้ให้แก่โจทก์ด้วย จึงเห็นได้ว่าโจทก์ฟ้องให้จำเลยที่ 1 กับพวกรับผิดชอบ
โดยอาศัยมูลหนี้ตามสัญญาขอเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิต และสัญญาทรัสต์รีซีทเป็นหลัก จำเลยที่ 1
ออกตั๋วสัญญาใช้เงินให้แก่โจทก์จึงเป็นการประกันเพื่อการชำระหนี้ตามสัญญาทรัสต์รีซีทเท่านั้น
หาใช่โจทก์ฟ้องให้จำเลยที่ 1 กับพวกรับผิดชอบตามตั๋วสัญญาใช้เงินเป็นหลักแต่เพียงอย่างเดียวไม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๕๗๒/๒๕๕๓

จำเลยที่ 1 ขอให้โจทก์ซึ่งเป็นธนาคารพาณิชย์ออกเลตเตอร์ออฟเครดิตให้แก่จำเลยที่ 1 เพื่อชำระค่าสินค้ารถยนต์ที่จำเลยที่ 1 สั่งซื้อจากต่างประเทศ เมื่อสินค้าถึงท่าเรือกรุงเทพ โจทก์ได้ชำระเงินค่าสินค้าให้แก่ธนาคารในต่างประเทศไปแล้ว และรับมอบใบตราส่งสำหรับสินค้าและรายการบรรจุสินค้าไว้จากธนาคารในต่างประเทศ ดังนี้ การที่โจทก์อยู่ในฐานะผู้รับตราส่งสินค้านี้ก็เพื่อเป็นหลักประกันการชำระหนี้ตามเลตเตอร์ออฟเครดิตที่จำเลยที่ 1 ขอให้โจทก์ชำระเงินค่าสินค้ารถยนต์แทนจำเลยที่ 1 ไปก่อน สินค้ารถยนต์ตามใบตราส่ง จึงเป็นการประกันหนี้ตามคำขอให้ออกเลตเตอร์ออฟเครดิตของจำเลยที่ 1 เมื่อปรากฏว่าจำเลยที่ 1 ผิดสัญญาไม่ชำระหนี้ และไม่มาติดต่อขอรับเอกสารเพื่อไปขออนุญาตสินค้า และต่อมาโจทก์นำสินค้ารถยนต์ดังกล่าวออกขายเพื่อชำระหนี้แก่โจทก์ โจทก์ต้องนำเงินที่ได้จากการขายรถยนต์ไปชำระหนี้ตามคำขอเลตเตอร์ออฟเครดิตอันเป็นมูลเหตุให้มีการส่งมอบรถยนต์มาทางเรือเดินทะเลนั้น ไม่มีสิทธิจะนำเงินที่ได้จากการขายสินค้าไปหักกับหนี้รายอื่นหรือหักกับหนี้ของจำเลยที่ 2 ที่มีต่อโจทก์

บรรณานุกรม

๑. C.M Schmitt hoff : The Export Trade. The Law and Practice of International Trade. Sixth Edition. London. Stevens & Sons Ltd. ๑๙๗๕
๒. David Warne : Banking Litigation London Sweet & Maxwell ๑๙๙๙
๓. International Chamber of Commerce ; Uniform Customs and Practice for Documentary Credits
๔. ประยูร จิตาประดิษฐ์, การธนาคารพาณิชย์ การดำเนินงานและการบัญชี, พิมพ์ครั้งที่ ๒ กรุงเทพฯ, โรงพิมพ์อักษรสมัย ๒๕๑๔
๕. เฉลิม ขงบุญเกิด, เลตเตอร์ออฟเครดิตและเช็ค, โรงพิมพ์ห้างหุ้นส่วนจำกัดสิวพร